

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . K 100—
za pol leta 55—
za tretje leta 30—
za en mesec 10—
Kaznosamstvo celoletno K 140—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 20—
za tiskarstvo 25—

SLOVENE

Inzerati:
Enostolpna petstvarica (30 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat po K 2—
uredni ranglast, postana
tld. po K 3—
Pri naročilu nad 50 obje-
popust.
Najmanjši oglaš 50/3 mm K 9—
Izda se vsak dan izvenredni po-
nedeljek in dan po prazniku
ob 5. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštna hrna.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglaš,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7593.

Demokrati in ljubljansko univerzo.

(Iz kroga vseučilišnih profesorjev.)

Vsak Slovenec, ki mu je pri srcu duševni napredek naroda, je z zadoščenjem pozdravil brzojav dr. Antona Korošca ministru prosvete, v kojem je protestiral proti zavlačevanju zadeve, ki tangira čast cele Slovenije.

Poziv »Slovenca«, naj se boju za naše kulturno središče pridruži listi vseh strank, pa je zadel ravno pri »Narodu« na gluha ušesa.

Sedaj pa, ko je korak dr. Korošca rodil že uspehe, ko je odobren kredit za našo univerzo, od kojšega je bilo odvisno tudi imenovanje profesorjev, so se skrili demokrati za nekega Janžca Novaka, katerega odprto pismo z dne 30. grudnia 1919 dela njega duševnim očetom res pravo herostratsko čast.

Zal jim je, da je sploh prišlo do ustanovitve slovenske univerze, ljubša bi jim bila izpopolnjena ali reformirana pravna fakulteta v Beogradu in izpopolnjena medicinska fakulteta v Zagrebu! Povedali so to jasno dovolj. Tako so pa tudi delali.

Vladni predsednik dr. Žerjav je še po leti 1919 bil drugega mnenja, ko je javno naglašal, da se morajo najti za profesorje in dijak v Ljubljani stanovanja. Sedaj predseduje deželni vladi že skoraj dva meseca, a še niti univerza sama nima potrebne strehe, kaj šele profesorji!

Janžec Novak trdi, da žive dijak kakor v obljubljeni deželi, da nobeden ne trpi ne mraza ne gladu v Ljubljani.

S to trditvijo pa stoji naravnost v nasprotju bojazen vlade, ki jo je izrazil sam vladni predsednik nasproti deputaciji vseučiliških profesorjev pred nekaj tedni, da prične dijaštvo s hrupnimi demonstracijami. In zagrozil je, da bi znal take demonstracije preprečiti tudi z oboroženo silo. Zadovoljni ljudje vendar dosedaj še niso demonstrirali nikdar na način, proti kateremu bi bilo treba rabiti orojce.

Resnica je, da bi se takih demonstracij sploh ne bilo treba bati, ako bi vlada storila za vseučilišče svojo dolžnost.

Istina je nadalje, da so profesorji in dijaštvo z največjim zadovoljstvom sprejeli krepki klic dr. Korošca in da slede z živim zanimanjem energični borbi »Slovenca« za našo visoko šolo, ker jim je za stvar, ne pa za kako stranko. Vsaka stranka ima napram narodu svoje dolžnosti. Tista, ki svoje dolžnosti izpolnjuje, bo našla odobrenja vseh slojev ljudstva, ki so sploh še zmogni objektivne sodbe. Če pa stranka, ki bi bila poklicana, da častno za-

devo vseh Slovencev oficijelno dovede do povoljnega zaključka, na nepojmljiv način sama sabotira naš najvišji kulturni zavod, si s tem pač tem hitreje pripravlja smrtno obsodbo.

Ker imamo vseučilišni zakon in sedaj tudi že odobren kredit za delovanje univerze, mora priti do nje otvoritve v polnem obsegu v najkrajšem času. Naši znanstveniki nam nudijo zadostne garancije, da bodo delovale vse fakultete vzajemno le za duševni procvit naroda ne meneč se za nizkosti v strankarskem boju. Ljubljana bo dobila s tem tudi objektivne ocenjevalce dela političnih strank in ta ocena bo gotovo v čast onim, ki so po svojih močeh izvajali uspehe in na sramoto onim, ki iz strankarskih ozirov rujejo celo proti komaj ustanovljeni domači visoki šoli.

Poslanec Anton Sušnik:

Prava pot.

Svetovna vojska je rodila politično revolucijo, politična revolucija pa socialno. Kapitalizem se je pod zaščito liberalizma razpasel do neverjetne višine in zavlada v političnem in gospodarskem življenju. Povzročil je neizmerno socialno gorje in pripravil tla za razredni boj za socialno revolucijo. Izbruhnila je najprej na Ruskem in prodrla nato v Nemčijo, Nemško Avstrijo in na Ogrsko. Moč in gonilna sila socialne revolucije je ideja socializacije, kakor je to dobro označil dr. Korošec v svojem božičnem članku: »Mir in delo«.

Kakor med vojsko beseda »samoodločba«, tako ima danes tudi socializacija čudovito moč. Socializacija gre od ust do ust, pred njo se tresejo kapitalisti, pod zastavo socializacije gredo mase navdušene v boj. In vendar je le malokomu jasno, kaj je pravzaprav socializacija, kaj hoče in kako naj se izpelje. Pa to je tudi nazadnje vseeno. Mase ne razmišljajo o tem. Za nje je socializacija odrešenje, njim je ta beseda prelom z dosedanjim gospodarskim sistemom, konec kapitalizma, uresničenje vseh dolgoletnih želj in zahtev, konec nesreče, bede in trpljenja, začetek novega življenja, nove družbe, nebesa na zemlji. Utopija, — pa vendar čudovita moč — čudovit vpliv! Milijoni kakor hipnotizirani čakajo na odrešenje in zahtevajo socializacijo.

Kadar se ideje polaste psihe ljudskih množic, potem imajo moč, zmagujejo in ne poznajo nobenih mej. Zato tudi to najnovše socialno gibanje ne bo ostalo v dosedanjih mejah, prej ali slej bo pretreslo več ali manj tudi ostale države, celo družbo človeško. Tudi naš narod bo prej ali

slej morali iti skozi čistilni ogenj socializacije. Če pa se bo to zgodilo mirnim putem ali potem revolucije, zavisi od nas samih.

Da je vsa naša družba bolna, da je nekaj gnilega v naši državi, to vemo vsi. To stoji in ni treba dokazov. Vprašanje je samo, katera pot vodi do ozdravljenja, kako pomagati. Kakor tisti zdravnik, ki je imel za vse bolezni samo eno zdravilo — odvajalne kroglice, poznajo tudi socialni demokrati za vso socialno gnulobo samo eno zdravilo — socializacijo. Kot zvesti Marksovi učenci vidijo edini vir vsega socialnega zla v zasebni lasti produkcijskih sredstev. Zato je treba vsa produkcijska sredstva razlastiti in socializirati, postati morajo last družbe, države ali občine. Radikalni socialisti ali komunisti pa zahtevajo socializacijo konsuma in produkcije. Nihče pa se ne vpraša pri tem, je li taka socializacija sploh izvedljiva, ali je li res v stanu prinesiti zamišljeno srečo in ustvariti novo življenje.

Izkušnje soc. revolucije kažejo, da temu ni tako. Lenin je moral nedavno na nekem zborovanju priznati, da s socializacijo na kmetih ni imel uspeha, ker kmetom ne more izbiti iz glave prepričanja, da so pridelki njihova last in da smejo svobodno razpolagati s tem, kar jim ostane od preživitve. Pa v Rusiji se še nejasno kažejo konture socialnega razvoja, bi se se boj za diktaturo proletariata.

Ko je na Nemškem revolucionarnim potom proletariatu dobil politično moč v svoje roke, so se spomnile množice takoj, da mora v smislu Marksovih idej po erfurtskem programu in po prerokbi sec. voditeljev in agitatorjev z diktaturo proletariata nastopiti tudi nova socialistična doba, da mora obenem priti čas »naivečjega blagostanja in splošne harmonične popolnosti«. Pot do te sreče pa je socializacija. Zato so takoj začeli socializirati. Ustanovili so delavske svete in stavili vsa podjetja pod strogo kontrolo. Če so našli kaj zaloga, so jih oplenili in si razdelili med seboj. Da ne bi podjetniki sami spravljali dobička, so zahtevali veličansko povišanje plač, obenem pa skrčili delo na minimum. Štrajki so bili na dnevnem redu. Vsi so pozabili, da je tudi v socialistični državi treba delati, da je celo stari utopist Bebel postavil delo kot prvo in glavno dolžnost socializirane družbe.

Učinek te socializacije ali boljše soc. anarhije, ki je trajala skoraj pol leta, je bil katastrofalen. Na milijarde narodnega premoženja je šlo v nič, produkcija je padla skoro pri istem številu delavcev za eno petino, v nekaterih krajih še več. Zavest dolžnosti do dela je izginila skoro popol-

noma, draginja je rastla od dne do dne, državna banka je tiskala venomer nove bankovce. S strahom so opazovali soc. voditelji vse to in videli, kam je privedla mase brezumna njihova agitacija. Soc. voditelj Oto Hué je vskliknil, da bi bil rajši mrtev, nego da mora gledati ta strašni samoumor delavskih mas.

Socialistična vlada si ni znala pomagati, ker ji je manjkalo vsakega načrta za socializacijo — nikdar ni nihče mislil na to, socializacija jim je bila samo izvrstno sredstvo za agitacijo; manjkalo je pa tudi vsakega vzgleda za socializacijo v preteklosti. Toda ljudstvo ni dalo miru, nekaj se je moralo zgoditi. Posebna komisija je začela študirati vprašanje socializacije, voditelji pa so skušali pomiriti mase in jim dokazati, da za splošno socializiranje še ni prišel čas, ker je za to po Marksovi teoriji treba do viška razvite industrije in bogate nadprodukcije; Nemčija pa je se o komunalizaciji. Nad vse zanimive so iz Ljudstvo je hotelo dejanj od strani socialistične vlade, mase so hotele piti iz studenca sreče in blagostanja in burno zahtevale socializacijo.

Vlada se je morala udati in priti z načrti na dan. Toda ti načrti so bili nekaj drugega, kakor pa socializiranje v radikalnem smislu. Dne 13. marca je bil v narodni skupščini sprejet zakon o socializaciji in zakon o premočgokopih. Prvi zakon zahteva delo kot moralno dolžnost in navaja izrecno kot za socializacijo pripravne rudokope in izrabo naravnih sil, sicer pa zahteva dokaz možnosti, smotrenosti in nujnosti socializacije. Zakon o premočgokopih pa ustvarja po vzgledu privatnih sindikatnih družb nekako drž. prisilno zastopstvo, drž. premočgovni svet, v katerem sedijo delodajalci in delavci, trgovci in konsumenti. Privatna last ostane nedotaknjena. To je pač vse nekaj drugega kakor pa socializacija, ki so jo vedno pridigovali soc. voditelji, kakor razlastitev in podzavljenje produkcijskih sredstev. V isti meri se gibljejo tudi druge zakonske osnove: socializacija kalija, mlinov in elektrotehničnih naprav in okvirni zakon o komunalizaciji, ad vse zanimive so izjave socialističnih ministrov o socializaciji v nemškem državnem zboru, ki kažejo, kako se je izpremenilo mišljenje socialističnih voditeljev glede socializacije. Toda o tem drugi pot.

Za danes pribijemo samo: Nemška soc. demokracija je pri socializaciji v praksi nastopila pot, ki se približuje poti, po kateri hodijo stranke s krščanskim programom. Če bo šla po isti poti naprej, ne vemo in nečemo prerokovati. V današnjih razvrzanih razmerah je vsako presečenje mogoče. Eno pa vemo, da je naša V. L. S. na pravi poti, ki edina vodi do

LISTEK.

† Dr. Janko Bratina.

Vest, da je umrl dr. Janko Bratina, me je globoko pretresla. Drug za drugim nas zapuščajo naši mošje, ki jih je prignala usoda s toplega juga in tako ostajamo sami in sirotini s preprostim narodom vred, ki je ostal pod tujo pestjo in tujim vplivom, prepuščen sam sebi, brez inteligence, ki ga je toliko let vodila in vzgajala. Za Viktorjem Bežekom — dr. Bratina.

Ko sem ga zadnjikrat pred par tedni srečal na ulici, se mi je prismejal nasproti z vedrim smehom in licih kot po navadi, kal boleznij je tičala že globoko v njem. Komaj viden nasmeh, ki se ga po svojem značaju ni izognil nikoli, se mi je zdel prisiljen, tiho otožnost sem zapazil v njegovem glasu in v potezah njegovega obraza. Oči so gledale bolno, polt njegovih lic se mi je zdela rumenkasto zagorela, ustnice posinele. Takrat mi je potožil, da je nekaj bolan in da mora iti zgodaj v posteljo. Ko sem šel proč od njega, me je zapeklo, ko sem se spomnil na tega zdravega, vedrega moža, kakoršen se je kazal vselej. Slutnja se mi je porodila. Nisem se varal. Danes ga ni več.

Pokojni profesor je bil skozi in skozi

delaven, talentiran in priljubljen mož. Rojen je bil na Otlici nad Ajdovščino na Goriškem kot sin preprostih starišev, študiral je v Gradcu. Služboval je ves čas v Gorici, kjer je poučeval v prvi vrsti slovenščino na goriški gimnaziji in moškem učiteljskišči; bil je tudi knjižničar na goriški licejski knjižnici; to službo je opravljal zadnji čas tudi v Ljubljani.

Kot človek je bil veder, poln zdravega humora in pristnih kmečkih dovtipov, njegova krošnja narodnega blaga je bila vedno polna. Njegovi učenci smo ga imeli vedno radi, ker so nam bile njegove učne ure oddih, ko smo prebirali naše pisatelje, posebno Jurčiča, uganili marsikatero in staknili to ali ono kmečko pristnost, rek ali dovtip, šego ali človeka in se pomenili o nji. Včasih so se sicer naši pogovori razpredli v neskončnost, daleč od predmeta, do o. Ivana Svetokriškega, ki je bil Bratinov ljubljencec, celo, a to nam ni škodilo: marsikatero dobro zrno smo odnesli od njegovega pouka.

Če pomislim, da je bil poleg pouka na dveh zavodih tudi redni knjižničar, in da je prebral mnogo knjig, moram priznati, da je bil izredno delaven, dasi skromen in je javnost le malo vedela zanj.

Ne smem zamolčati, da se je v svojih prvih letih poizkusil s pisateljevanjem in je poleg malih črtic spisal tudi povestico iz kmečkega življenja, nekako v Jurčičevem žanru, polno pristnega humora, ki je

izšla v Gorici v posebni knjižici, katere naslova pa se več ne spominjam. Pozneje je spisal več spisov leposlovno kritične vsebine, ki jih je priobčeval po raznih podlistkih v »Gorici«, »Primorskem listu« in tudi v »Slovincu«. V goriške liste je pisal svoječasno tudi gledališke kritike. Zanimiv je tudi njegov spis o pregledu goriškega časopisja. Rečal se je tudi z drugimi vprašanji.

Ne smemo pozabiti, da je bil pokojnik svoj čas tudi odlični sodrudenik naše znanstvene revije »Čas«, kjer je priobčil poleg drugega 1. 1915 članek: »Janez Svetokriški in jezuit Ségneri«, v katerem je opisal vpliv znanega italijanskega propovednika, ki ga je imel na našega ajdovškega pridigarja. Sploh je nabral dr. Bratina o tem mozu mnogo dragocenega gradiva in je hotel spisati o njem tudi obširen životopis in razpravo.

Poleg slovenskega narodnega blaga je nabiral tudi furlanske narodne pesmi in drugo blago, kar je priobčeval, po nekkih podatkih, ki sem jih prejel, v listu »Forum Julij«.

Pokojnik se je nahajal v najlepši moški dobi, ko ga je prehitela smrt in mu iztrgala delo iz rok. Umrl je daleč od svojcev, odrezan od ljubega mu juga. Njegova soproga, ki se je nahajala v Ajdovščini, ni mogla prihiteti k njegovemu smrtni postelji, ker ji Italijani niso dali dovoljenja. Morda nisem označil vseh potez me-

rove osebnosti in ne tako, kot bi jih moral orisati; morebiti sem prezrl to ali ono njegovo zaslugo in vrlino; naj mi oprostijo on in vsi drugi. Napisal sem te vrste v topel spomin na moža, delavca na našem jugu in katerega izgubo bomo kdaj v bodočih dneh mnogo bridkeje občutili kot danes.

Mateo Falcone.

Prosper Mérimée. — M. J.

(Dalje.)

»Bratranček,« je dejal, »prav navihani fantiček si! Še daleč boš prišel. Toda kaj pa uganjaš tu s menoj in veš, če se mi ne bi smilil tvoj oče, vrag me vzemi, če te ne bi odvedel s seboj.«

»A?«

»Toda ko se bo moj bratranec povrnil, mu bom vse to povedal in mu rekel, da naj te natepe, ker tako grdo lažeš.«

»Kdo ve? Mogoče.«

»Boš videl . . . Toda, no . . . Če boš priden, pa ti bom nekaj dal.«

»Veste kaj, bratranec, čujte moj nasvet: čim dalje časa boste čakali tu, težje boste vlovili Gianetta. Morda je on zdajle že v goščavi, in če je že, potem ste brez skrbi, da ga ne boste več videli.«

Naddešenik je vzel iz žepa zlato uro, ki je bila vredna najmanj pet frankov in ko

cilja ureditve žalostnih socialnih razmer in ustavitve nove družbe in novega življenja na podlagi krščanskega socializma. Ni lahka naša pot, v vsestranski borbi moramo prodirati dalje. Toda trdno zaupamo v zmago krščanskega socializma, mirno, brez strahu zremo v bodočnost.

Iz koroške „Nemčije“.

Iz Pliberka.

Se vedno se nahajajo pri nas ljudje, ki skitajo tja v nemškoavstrijsko republiko, da se jim kar sline cedi po »dobrotah«, ki jih baje uživajo onstran demarkacijske črte. Da more kaj takega žetiti samo največja glupost ali zlobnost, je jasno! Kako je tam v resnici, kaže pismo, ki mi ga je poslal prijatelj iz beljaške okolice, in iz katerega povzame:

»Gre mi telesno kolikortoliko dobro, a duševno zelo slabo. Živeža še imam, hvala Bogu, ker sem šel med »samooskrbovalce« in pridelal vsake vrste žita vsaj za par žlic. Ako ne pridejo boljševiki in nam kaj »porekvirirajo«, bom precej časa izhajal. Pač pa gre drugim, posebno mestnim, zelo slabo. Eno kilo moke za celi mesec! Kruha pa tudi zelo malo in še ti isti grenaki! Karte imamo za vse: meso (ki se ga dobi pol kile za teden!), petrolej, mast (ki je pa nil), sladkor (pol kile na mesec); zdaj bodo še prišle karte za vžigalice in sol. Sledijo naj še karte za zrak in vodo, potem se jih bomo navžili do dosta! Denar pa kar tako frčil! Vino je po 28 do 30 kron.

Kmetje so zelo preplašeni, ker bodo zdaj začeli rekvirirati »volkswehrom«. Vsak, ki ne bo oddal predpisane množine do zadnje kile, bo plačal 10 kron kazni od kile, prišel bo pa še nadalje »volkswehr« in rekviriral rekompensacijo (druge stvari) za ne oddano blago. To bo veselje! Če bi le kmetje bili malo bolj složni, bi se že mogli pomagati. Pa znajo samo jadikovati, sicer pa si pustijo vse dopasti.

Kako si želijo že tudi naši nemčurji Jugoslavije! Saj vidijo pred nosom mejo in za njo dobro življenje, tu pa stradanje in večno oddajanje! Je že rekel en nad-nemčur: »Hudič, smo bili nemumni, da smo »Slave« iz Podklostra ven vrgli.« — Ako bi prišel ta kraj v glasovanje, bi gotovo zmagala Jugoslavija; ne sicer iz narodnostnega prepričanja, ker tega našim ljudem dosti manjka, pač pa radi materijelnih koristi, za katere prodajo tudi svojo dušo! Mnogo, mnogo ljudi je postalo zelo pohlepni, poleg tega pa uživanje, kot prej nikdar! Samo ples in bijanje, da je groza!

Tudi na duševno stran trpimo, skoro še bolj kot materijelno! Stradamo vsega, kar smo prej imeli v izobilici. Nobenega slovenskega lista ne dobimo, ne knjig, ne časopisov! Nemški listi pa se lažejo o slovenskih zadevah, da se kar kadil!

Nemški listi, n. pr. graški »Volksblatt« in drugi natvezajo svojim bralcem v enomer, da bo Avstrija zmagala tudi v zoni A. Če bi bilo to res, potem pa tisti Slovenci niso več vredni, kot da jih tlačijo oholi Nemci in bičajo s škorpioni, kakor delajo že z nami! Bodite torej pozorni!

Še nekaj: Zdaj vlada tu Lahi, gsindel, ki ga še nismo videli! Seste in sedme zapovedi ne poznajo, nič ne delajo drugega kot vedno plešejo. So prava šiba božja!

je opazil kako so se Fortunatu ob pogledu nanjo zaškrile oči, mu je rekel, držeč uro na jekleni verižici: »Fanté, aj, ali bi ne hotel take ure, da bi si jo obesil okrog vratu in bi se sprehajal po ulicah Porto Vecchia ponosno kakor pav. In če bi te ljudje spraševali: »Koliko je ura?« pa bi jim odgovoril: »Poglejte na moj!«

»Ko bom velik, mi jo bo dal moj stric, korporal.«

»Da, ampak sin tvojega strica jo tudi že ima... seveda ne tako lepo kakor je ta... in on je še mlajši od tebe.«

Deček je zavzdihnil: —

»Na, ali jo hočeš fant?« — Fortunato je uro motril napeto in prežeče kot mačka, ki si ji ponudil celo kokoš. Ker je čuteval, da se šalijo iz njega, se zaželjenega predmeta ni upal dotakniti in od časa do časa je odmaknil oči v stran, da bi ne zapadel v skušnjavo; obližnil si je ustnice, kot da je hotel reči: »Kako me mučite s svojimi šalami.« Toda nadesetnik Gamba mu je prav za trdno mislil podariti uro. Fortunato je stal nepremično in vzkliznil z bridkim nasmehom: »Zakaj se norčujete iz mene?«

»Za Boga. Saj se ne norčujem. Reci mi samo kje je Gianetto, pa je ura tvoja.« — Fortunato se je napravil nevernega; svoje črne oči je vprl v nadesetnika in iz njegovega obraza je skušal razbrati, če misli resno. — »Naj izgubim službo,« je zakričal nadesetnik, »če ti ne dam ure pod tem pogojem, kot sem ti rekel. Tovariši tu so za pričo. Nisem tak, da bi obljubo prelomil!«

Med tem govorjenjem mu je uro vedno

Obnašajo se sicer pa kot bogve kakšni zmagovalci! ...

Toliko iz prijateljevega pisma! Dodati ni treba ničesar, — vsako sam vidi, kako je v hvalisani »nemški« Koroški, — kako pa pri nas!

Kako je v Celovcu, kaže sledeče pismo nemškega Celovčana: »Kako se nam tukaj v Celovcu godi, tega ni mogoče opisati. Nima mo ne premoaga, ne drv; nimamo ne moke, ne mesa, in tudi ne mleka! Kruh sicer dobimo, a takega, da ga niti svinje ne marajo žreti. Vsa moja družina je obolela. Če pojde še nekoliko časa tako naprej in se razmere ne zboljšajo čim prej, bomo vsi poginili gladi in revščine.«

Ne poginila pa ne bo vsenemška ohlost nemških koroških sodnikov, kakor kaže sledeči slučaj:

Pri okrajnem sodišču v Velikovcu se vrši pravda C 54/19. Ker je toženec nemško-avstrijski državljani, se je naprosilo sodišče v Trgu (Feldkirchnu), naj bi mu dostavilo tožbo. Tožba je spisana seveda slovensko, saj je tudi tožnik Slovenec. In kaj je storilo sodišče v Trgu? Namesto, da bi tožencu dostavilo tožbo in ga tako obvarovalo nepotrebnih nadaljnjih stroškov, je vrnilo spise velikovškemu sodišču, in to s sledečo pripombo: »Unverständlich — zurück! Völkermarkt ist ein deutsch-österreichisches Gericht, ist widerrechtlich von den Slaven besetzt worden und hat als deutsch-österreichisches Gericht deutsche Ansuchen zu richten. Bezirksgericht Feldkirchen (Kärnten), 13. Dezember 1919. Kopfhauer m. p.

Ta jo je pa zadel! Ne pariška konferenca ne odločuje o mejah itd., ampak oholi sodnik v Trgu! Dobro pristavlja »Korošec«:

Ta zagrizeni Kopfhauer (kakor njegovi drugovi) ima zelo trdo butico (Kopf), zato mu jo bo treba s kladivom (Hammer) razbiti, da bo vedel, da smo te kraje zasedli, ker je to ukazala mirovna konferenca v Parizu.

Komisar Venceslav Polak:

Pokrajinska uprava v Srbiji.

(Nadaljevanje.)

Občina.

Do leta 1835. v Srbiji niso poznali občin kot lokalnih upravnih enot, temveč so obstajale samo vasi kot proste družbe stanovalcev, v katerih je bila edina organizovana oblast — sodna oblast. V državni ustavi od leta 1835. se prvič govori o občinah kot o lokalnih upravnih enotah. Prevladoval pa je v njih državni značaj, ker so bile predvsem organ državne uprave. Šele občinski zakon iz leta 1866. je ojačil samoupravno obseleže, stvoril nove samoupravne organe v občinah. Sedanja uredba občin temelji na zakonu od 21. marca 1902.

Obseg občine in članstvo.

Po zakonu mora na teritoriju ene občine živeti vsaj 200 polnoletnih moških državljanov, kar odgovarja približno številu 800 prebivalcev. Le v izrednih slučajih, če terenske težkoče in politični oziri to za-

* Prvi članek glej v »Slovenec« z dne 14. decembra 1919.

bolj približeval, da se je skoraj dotaknil bledga dečkovega lica. Kako razločno se je na njegovem obrazu razkrival boj, ki se je bil v njegovi duši med pohlepnošjo in med dolžnostjo gostoljubja. Njegova gola prsa so se težko dvigala in postajalo mu je vedno tesneje. Ura pa se je blestela, se zibala in se včasih celo dotaknila njegovega nosa. Slednjič je deček polagoma vzdignil roko proti uri: »Že jo je dosegel s konci prstov in vsa je že bila v njegovih roki, ne da bi nadesetnik izpustil verižice. Ploščica je bila sinje barve... okrov nanovo očiščen... o, kako se je isknila na soncu, zdelo se je, da je vsa v plamenih... skušnjava je bila prevelika.

Fortunato je vzdignil tudi svojo levo roko in s palcem pokazal za svoj ramo na kopico mrve, od katere je bil naslonjen.

Nadesetnik ga je takoj razumel; verižico je izpustil in ura je sedaj bila Fortunatova, ki se je vzdignil hitro kot jelen in skočil kaci deset korakov proč od kopice, ki so jo začeli orožniki raziskavati. Ni dolgo trajalo, ko se je iz nje splazil krvaveč človek, ki je imel v roki bodalo. Toda strjena rana mu ni dopuščala, da bi se vzdignil na noge. Padel je. Nadesetnik se je vrgel nanj in mu iztrgal iz roke bodalo. Tedaj so ga trdno zvezali navzlic njegovemu nasprotovanju. Gianetto je ležal na tleh zvezan kot kaka butara, ko pa se mu je približal Fortunato, se je okrenil proti njemu in kričnil z največjim zaničevanjem: »Hudič...! Deček mu je vrzel novce, ki ga je dobil od njega in ker mu ni bilo več do tega denarja; toda ujetnik se za to še zmenil ni in se je z največjo hladnokrvnost-

htevalo, se lahko ustanove tudi manjše občine. Vendar pa se v literaturi zagovarja načelo kolikor mogoče velikih občin z oziranjem na njih kulturne, administrativne in gospodarske naloge.

Za pridobitev članstva v kaki občini se zahteva stalno nastanjenost v nji. Nobene občine ni mogoče zapustiti brez izrecnega odpusta, s katerim stara občina izroči svojega člana novi občini. Posebni pogoji za sprejetje v občinsko članstvo so, da ima dotičnik zasiguran svoj gmojni obsto (torej vsaj možnost, da pride do dela) in nadalje, da uživa državljansko čast. Po temtakem je po srbskem zakonu možno dobiti članstvo v kaki občini le z izrecnim sprejemom. (Primerjaj temu nasproti določilo avstrijske domovinske novele iz leta 1896., po kateri pri nas takega izrecnega vsprejema ni treba, marveč zadostja desetletno nepretrgano prostovoljno bivanje v občini in neuporaba javne miloščine.)

Člani občine, ki vsaj 5 let stalno bivajo v nji, imajo pravico do materijalne podpore v slučaju ubošva. Pelletno bivanje pa se računa šele od dne, ko se postane član občine.

Občinska oblastva.

V občini se nahajajo le samoupravna oblastva: občinski zbor, občinski odbor in občinsko sodišče (sud). Državna oblast nima svojih posebnih organov, vendar pa je občinsko sodišče istočasno tudi predstavnik državne oblasti.

Občinski zbor.

Po zakonski definiciji je občinski zbor: samozvani in konstituirani zbor pravnih glasovalcev ene občine. Funkcije občinskega zbora so dvojne: on je volilno telo, kjer se volijo občinski samoupravni organi, okrožni in državni poslanci ter istoobno občinski upravni organ. Nekatere občinske zadeve izvršujejo namreč občani sami in neposredno na skupnem zboru, kjer o teh rečeh razpravljajo in sklepajo. Te zadeve so naslednje: sklepanje o dokladah od 10%—50% za pokritje občinskih potrebščin, sklepanje o odtujitvi občinskega nepremičnega premoženja, o občinskih zgradbah in podjetjih, o tlaki za občinske namene, o najetju posojila in vse one zadeve, ki jih občinski odbor radi osebnega zanimanja občinskih odbornikov ne more rešiti.

Pravico, sezivati občinski zbor ima edino občinsko sodišče. Skliče ga pa ali sam od sebe, ali na zahtevo občinskega odbora, dalje na ukaz nadzorne državne oblasti ali pa na željo občanov. Kadar se na občinskem zboru volijo poslanci ali drugi občinski organi, tedaj nastopajo občani kot volivci, če pa gre za sklepanje o kakem upravnem poslu, tedaj pravi zakon, da glasujejo. Pogoji za volivno (glasovalno) pravico so: državljanstvo, polnoletnost (21 let), predpis direktnega državnega davka v iznosu najmanj 15 dinarjev na leto in vpis v volivni imenik. Obsodba radi posebnih deliktov, konkurz, kuratela in policijsko nadzorstvo so razlogi, ki izključujejo od volivne pravice.

Sklepe občinskega zbora v upravnih rečeh, lahko državna oblast sistira, ako bi le-ti nasprotovali zakonom. Gotovim sklepom občinskega zbora je treba še odobrenja državne oblasti.

Kadar občinski zbor sklepa o upravnih rečeh, je glasovanje javno. Zadostuje, da je navzoča najmanj polovica

je obrnil k nadesetniku: »Dragi Gamba, jaz ne morem hoditi, nesite me v mesto.«

»Še pred malo časa si letel hitreje kot koza,« je odvrnil kruti zmagovalec, »toda, no, bodi tiho; tako sem srečen, da sem te dobil, da te rad nesem na hrbtu brez truda miljo daleč če je treba. Sicer pa, dragi, ti bomo že naredili nosilnico iz vejic in svojega plašča; in na pristavi Crespoli bomo najeli konje.«

»Dobro,« je odvrnil ujetnik, »tudi nekaj slame, prosim, naložite na bičevje, da mi ne mrehneje.«

Medtem ko so eni orožniki trkali koštanjeve veje za nosilnico, drugi Gianetto obvezavali rano, sta se na stezi iz goščave pojavila Mateo Falcone in njegova žena. Žena je bila pod težo velike vreče s koštanji nizko sklonjena, nje mož pa je stopal brezskrbno in ponosno in ni imel drugega bremena kot v roki eno puško, drugo pa je imel obešeno čez ramo, kajti za moža je vsako breme nečastno razen orožja. Ob pogledu na vojake je Mateja takoj obšla misel, da so ga prišli odvesti. Toda čemu ta misel! Ali je morda v nesoglasju s pravico? Ne. Bil je na dobrem glasu. Bil je — kot pravijo — »dobro zapisan zasebnik«; toda bil je Korzikanec in hribovec in malo je v gorah Korzikancev, ki bi ne našli, če si sprašajo svojo vest natančneje, kak pregrešek: kakor strel iz puške, zbodljaj z mečem in druge malenkosti. Mateo je imel čisto vest, bolj kot kečaj; že nad deset let ni nameril svoje puške na nikogar; toda ker je bil previden, se je za vsak slučaj pripravil na brambo.

(Konče.)

upravičenih glasovalcev. Odloča nadpolovična večina glasov.

Kadar pa gre za volitve, tedaj se na občinskem zboru vrši zborovanje tajno. Volivni rezultat se določi na dva načina: po večinskem ali po proporcionalnem volivnem sistemu. Princip večinskih volitev velja za vse občine, bodisi mestne ali selske, kadar se volijo člani občinskega sodišča. Za volitve članov občinskega odbora velja večinski volivni sistem samo v selskih in manjših mestnih občinah — večja mesta pa volijo občinski odbor po proporcionalnem sistemu.

Občinski odbor.

Vsaka občina mora imeti svoj odbor, število odbornikov in namestnikov, ki jih izvoli občinski zbor, se ravna po velikosti občine. Pogoji za občinsko odborništvost so isti kakor za dosego aktivne volivne pravice na občinskem zboru. Gotove vrste javnih uradnikov, dalje občinski uslužbenici in občinski liferanti-podjetniki so izključeni. Odborniška služba traja 2 leti, je brezplačna in obvezna. Razlogi, pod katerimi se sme kdo odreči izvolitvi, so skoro enaki kot v našem občinskem redu.

Seje obč. odbora se vrše v občinski hiši. Predseduje jim predsednik občinskega sodišča. Za sklepčnost je treba navzočnosti dveh tretjin odbornikov.

Posli občinskega odbora se dele v upravne, finančne in zasebno-pravne. Med upravne posle spada: izbira občinskih uslužbencev, določanje njihovih prejemkov, sklepanje o ostavkah predsednika in članov občinskega sodišča, sprejemanje v članstvo občine, predpis občinske tlake, formuliranje predlogov občinskemu zboru. K finančnim poslom občinskega odbora spada: sklepanje o proračunu, pri čemer sme skleniti doklade do 10% (v mestih do 15%) ter o računu. Nadalje sklepa občinski odbor o zakupdaji in o uživanju občinske imovine, o nakupu nepremičnin ali odtujitvi premičnin do gotove vrednosti.

Občinsko sodišče (sud).

je prva neposredna oblast v občini in izvršilni organ občinskega odbora, ki stoji nad njim kot nadzorna inštanca. Primerjati ga moremo z našim občinskim predstojništvom (župan in svetovalci). Občinski sud sestoji najmanj iz 4 članov: iz enega predsednika, dveh članov — »kmetov« in iz občinskega delovodje (glavnega občinskega uradnika). Predsednik in oba kmeta, nazvani po zakonu »občinski časniki«, se volijo za dobo 2 let. Pogoji za službo predsednika so: višji davčni cenzus, starost 30 let in pismenost (zlasti po mestih).

Od občinskega delovodje, ki bi ga mogli primerjati z našimi občinskimi tajniki, se zahteva posebna službena in šolska kvalifikacija: da je bil vsaj eno leto državni uradnik ali tri leta občinski pisar, ali da je rezervni častnik ali dosluženi podčastnik, dalje da je dovršil vsaj nižjo srednjo ali kako nižjo strokovno šolo in naposled, da je napravil specialni izpit za občinskega delovodjo.

Občinski sud vrši svoje posle kolegijsko, t. j. vsa tekoča uradna opravila se obravnava v skupnih sejah, kjer se sklepa z večino glasov. Vendar pa imajo posamezni člani poleg tega še svoje posebne funkcije. Predsednik občinskega sodišča, ki je šef občine, predseduje tudi občinskemu odboru in zboru, on ima nad člani občinskega suda in nad vsemi občinskimi uslužbenci disciplinarno oblast. Predsednik ima kot organ državne sodne oblasti napram občanom tudi kazensko pravico: zapor do 24 ur ali globa do 10 dinarjev. (Primerjaj podobno kazensko pravico naših županov!)

Posebne funkcije »kmetov« so naslednje: vsak je šef enega dela občine, izvršuje tam samostojno kazensko pravico in mora skrbeti za mir in varnost. Naloga občinskega delovodje je v glavnem, da vodi vse pisarniško delo.

Že zgoraj je bilo povedano, da je občinski sud kot samoupravni organ občine istočasno tudi predstavitelj državne oblasti. Njegovi najvažnejši državni posli so krajevna policija v širšem smislu (skrb za javni red in varnost, za ceste in mostove, za zdravstvo) in pa gotovi sodni posli. V organizaciji sodišč v Srbiji so najnižja inštanca občinska sodišča, ki so pa civilno-pravnem redu za gotove civilne spore prva inštanca. V stvarih kazenskega prava jim pripada naloga, voditi preiskavo glede zločinov in prestopkov in izvršiti obsodbe, ki so jih izrekla redna sodišča. Posebne sodne funkcije so občinskim sodiščem poverjene tudi v raznih policijskih predpisih.

Kot samoupravni organ vrši občinski sud vsa ona opravila, ki se tičejo notranjega interesa občine, predvsem uprava občinskega premoženja.

Nadzorstvo nad občino.

Pravico nadzorovati občinske organe imajo samo državna oblastva, torej v prvi vrsti okrajno politično oblastvo (srežki načelniki). Višje samoupravne korporacije (okrožni in okrajni odbor) nimajo nadzorne pravice, tudi ne v zgolj samoupravnih

medev. Državna oblast sme v gotovih primerih člane občinskega odbora kakor tudi občinskega sodišča odstaviti, kar po našem občinskem redu ni mogoče. Odločbe občinskih organov, ki nasprotujejo zakonom, more državna oblast ustaviti in njih izvršitev prepovedati.

Država SHS.

Relacija 4 : 1

LDU Belgrad, 7. jan. Po pravoslovnih božičnih praznikih se bo začelo opremljanje novih dinarskih bankovcev z označbo v kronski veljavi. Za to natiskavanje so naročeni posebni stroji in ključji, da bo tako natiskavanje čimprej končano. (Zakaj bi tega vsak sam ne napisal? Gre hitreje in ne stane nič!) Iz dejstva, da so naročeni novi ključji, izhaja, da na merodajnih mestih že vedo relacijo med dinarjem in krono. Verjetno (kako misteriozno govori!) je, da bo relacija 4 : 1.

Upravljal svet Narodne banke.

LDU, Belgrad, 6. januarja. V upravljalni svet Narodne banke so bili izvoljeni: dr. Vojta Veljković s 758 glasovi, Miroslav grof Kulmer s 723 glasovi, Dragutin Protić s 727 glasovi in dr. Momčilo Ninčić s 681 glasovi. V nadzorstvo Narodne banke so bili izvoljeni: dr. Vekoslav Kukovec s 768 glasovi, dr. M. Gjurić s 726 glasovi in dr. Velizar Janković s 633 glasovi.

Sveza poslancev iz zasedenega ozemlja.

LDU, Zagreb, 6. januarja. Dne 6. januarja 1920 so se sestali v Zagrebu narodni poslanci iz zasedenega ozemlja, da razpravljajo na znanje poročila deputacije iz njihove srede, ki je bila v Parizu, da razloži mirovni konferenci zahteve in pritožbe prebivalstva, ki ga zastopajo omenjeni poslanci. Izvajanja deputacije so bila sprejeta z odobravanjem. Po razpravi o zmanjšanju in notranjepolitičnem položaju naše države in o razmerah v zasedenem ozemlju so poslanci soglasno sklenili, da se v svrhu kar najenergičnejšega zastopanja interesov naroda iz zasedenih krajev združijo v neodvisno parlamentarno združenje poslancev iz zasedenega ozemlja.

Regent v Strassburgu.

LDU Lyon, 6. jan. (Brezčična.) Prestolonaslednik regent Aleksander je odpotoval v ponedeljek v Strassburg, da izroči mestu vojni križ Karagorgijevićev. Ogledal si je pristanišče, obiskal vseučilišče, kjer so ga dočakali dijaki, ki jim je prestolonaslednik govoril in naglašal v tem govoru svoje občudovanje in svojo ljubezen za Francijo.

Vprašanje Kvarnerskih otokov.

LDU Belgrad, 7. jan. G. Ante Andrijevič, zastopnik kvarnerskih otokov, je iz Lošinja poslal vladi brzojavko, kjer je prosil za pomoč, da se odrešijo ti otoki. Izguba Lošinja bi bila tem občutnejša, ker je otok velikega pomena za brodarstvo in ladjedelstvo. Nad 75 odstotkov prebivalstva je jugoslovanskega, dočim je samo 27 oseb za Italijo. V najslabšem primeru naj bi se odredilo ljudsko glasovanje.

Voja odškodnina Srbiji.

LDU Belgrad, 7. januarja. Predvčerajšnjim se je v Parizu končala seja jugoslovanskih delegatov z zastopniki francoskega ministrskega predsednika glede vojne odškodnine, ki jo ima dobiti Srbija. Naši delegatje so nastojali na tem, da se prizna Srbiji prednost pri priznanju deleža iz splošne vojne odškodnine. Posebno poročilo veli, da je bila ta zahteva odklonjena. Nato je Francija zahtevala, naj ji Jugoslavija odstopi prebitek žetve iz l. 1920, na kar pa naša vlada ni mogla pristati. Francozi so vsled tega v soboto odstopili od svoje zahteve. Kakor znano, so nam zavezniki ponudili 5 odstotkov splošne vojne odškodnine, dočim so naši delegati zahtevali 6 odstotkov. Predvčerajšnjim je v tem pogledu padla odločitev. Naši državni pripade iz splošne vojne odškodnine vsota ene do poldruge milijarde frankov. Uradno poročilo o tej seji še ni dospelo v Belgrad.

Reforma učiteljskih.

LDU, Belgrad, 6. januarja. Ministrstvo prosvete je izdalo posebno naredbo o otvarjanju prvega razreda na vseh učiteljskih. Po tej naredbi se bo pričel pouk v prvem razredu učiteljskih tekem onega meseca, ko se končuje šolsko leto na gimnazijah. Na ta način dijaki, ki so dokončali četrti razred gimnazije, ne bodo prisiljeni gubiti čas do septembra, ampak bodo lahko takoj vstopili v prvi razred učiteljskih.

Izvoz klavne živine ustavljen.

LDU Belgrad, 7. jan. Kraljevo poslanstvo v Bernu je poslalo ministrstvu za zunanje posle brzojavko, kjer naznani, da je švicarska vlada prepovedala uvoz klavne živine iz Avstrije, Čehoslovaške in Jugoslavije, ker se je v teh državah pojavila živinska kuga. Minister za poljedelstvo je vsled tega odredil, da se ustavi izdajanje izvoznice za klavno živino in da se ima ta živalna zadržati na območjih postajališč.

Razna poročila.

Rim in Belgrad.

LDU Trst, 5. jan. »Corriere della Sera« poroča, da je imel Ernesto Vercesi v Milanu predavanje o srednjeevropskem problemu. Dr. Vercesi je izjavil, da je temeljne važnosti za uspešen razvoj italijanske bodočnosti stališče, ki ga bo Italija zavzela z ozirom na srednjeevropsko vprašanje. Italija mora na vsak način odkloniti ustanovitev donavske federacije; v lastno škodo ne vidi vsi državniški krogi dovolj jasno, kaj je njihova dolžnost, ampak so se slepo zagrizli v reško in dalmatinsko vprašanje.

Za Italijo ni nevaren Belgrad ali Zagreb, ampak Budimpešta, ki priteza Dunaj v ekonomsko zvezo. Samo če se Italija pomiri z Jugoslovani, bo mogla preprečiti osnovevanje novega bloka, ki bi težil na Adrijano. V svoji kratkovidnosti sprejemajo in slavi ti krogi gotove hrvatske politike, ki streme za tem, da se vzpostavi stara monarhija, največja sovražnica Italije. Dr. Vercesi apelira na javnost, da se zave in spozna, da je ustvaritev in okrepitev Jugoslavije koristnejša za Italijo, kot pa kakršnakoli formacija drugih skupin. Naglašal je posebno, da je treba podpirati ministrskega predsednika Nittijsa s celo narodovo močjo v njegovih poizkusih, da se začne Italija direktno pogajati z Jugoslavijo. Predavatelju so poslušalci z velikim odobravanjem in navdušenjem ploskali.

Dr. Lammasch umrl.

LDU, Salzburg, 7. jan. (DKU.) Sinoči je tukaj umrl univerzitetni profesor in bivši avstrijski ministrski predsednik dr. Henrik Lammasch v starosti 67 let. Zadel ga je kap. (Dr. Lammasch je bil med vojno v Avstriji najizrazitejši in najpogumnejši nasprotnik vojskovanja Avstrije proti ententi. Vojaški krogi so ga sovražili in nadzorovali, a cesar Karel ga je želel pod svoje varstvo. Večkrat je moral v njegovi misli v inozemstvo, vselej se je vrnil s tem trdnim prepričanjem, da je nadaljevanje vojske gotova smrt za Avstrijo. Mož se ni motil. Ko je prevzel ministrsko predsedstvo, ga je sam označil kot likvidacijsko ministrstvo. Bilo je zadnje ministrstvo Habsburžanov. Dr. Lammasch je bil globokoveren katoličan.)

Dr. Renner v Pragi.

LDU Dunaj, 7. januarja. (DKU.) Državni kancelar dr. Renner bo v petek, dne 9. t. m. odpotoval v Prago. Z njim odpotujejo vodje gospodarskih državnih uradov, državna tajnika dr. Reisch in Zerdik, državni podtajnik dr. Ellenbogen, državni tajnik dr. Löwenfeld-Russ, ter več referentov za pogajanja, ki se bodo vodila v Pragi. Iz Prage se bodo dr. Renner in njegovi spremljevalci vrnili v ponedeljek dne 12. t. m. Pri pogajanjih v Pragi gre izključno za gospodarska vprašanja, kakor za vprašanje premoga, dobave sladkorja, za vprašanje obmejnega prometa, provizorijalnih trgovskih pogodb in kompenzacijskega prometa na industrijskem polju.

Avstrija bankrotna.

LDU Dunaj, 6. jan. (ČTU.) »Morgen« piše: V parlamentarnih krogih se govori, da namerava radikalno krilo socialnih demokratov forsirati javno izavo, da je avstrijska država insolventna. Potovanje državnega kancelarja dr. Rennerja v Pariz ni ničesar izpremenilo.

Mir z Ogrsko bo zelo trd.

LDU Dunaj, 6. januarja. (ČTU.) »Journal« poroča iz Budimpešte: General Franchet d'Esperey je izjavil ministrskemu predsedniku Huszariju, da bo mir z Ogrsko zelo trd. Vsled Karolyijeve revolucije in boljševizma bo Ogrska dobila veliko slabši mir kot bi ga dobila drugače.

Zamajšanje kazni ogrskim komunistom.

LDU Pariz, 6. januarja. (DKU.) Agence Havas poroča: Na zahtevo predsednikov italijanske, angleške in francoske voje misije v Budimpešti, je sklenil vrhovni svet, pozvati ogrsko vlado, naj zmanjša kazni, ki je bila prisojena ogrskim komunistom.

Pomanjkanje premoga v Prahi.

LDU Praga, 6. jan. (ČTU.) Vsled pomanjkanja premoga bodo od 8. jan. dalje praške občinske plinarne ustave oddajo plina od osmih do enajstih in od štirinajstih do šestnajstih. Cestne železnice ostanejo v prometu le od osmih do dvajsetih. Tudi obrt v mestnem vodovodu trpi vsled pomanjkanja premoga.

Rusija ponudila Rumuniji mir.

LDU Bukarešta, 6. januarja. (DKU.) Rumunski dopisni urad Dancia poroča: Socialistični list »Chemarea« javlja baje iz zanesljivega vira, da je ruska sovjetska vlada stavila rumunski vladi mirovni predlog. Rusija priznava priklonitev Besarabije k Rumuniji, ako Rumunija ne bo poslala čet proti boljševikom.

Prispevanje za sklad S. L. S.!

Politične novice.

Občinske volitve. »Sedaj vemo«, piše »Slov. Narode«, da bo 10. t. m. razglašen volilni red za slovenske občine in da se bodo občinske volitve v Ljubljani vršile pričetkom meseca marca. Za naše pristaše volja dolžnost, da pričnejo takoj z agitacijo za občinske volitve in pripravljajo povsod zmago naše stvari.

Vladno špiceljstvo. Župani so dobili od glavarstev nalog, naj javijo, katere stranke in s kakšnim uspehom so se udeležile zadnjih občinskih volitev. Vlade seveda to razmerje nič ne briga in dela samo na uslugo liberalni stranki. Župane prosimo, ako sploh kaj odgovorijo na ta nalog, da prepise pošljejo tudi tajništvu VLS.

Shod J. K. Z. v Motniku. V nedeljo dne 4. prosinca po jutranji maši je priredila J. K. Z. v šolskih prostorih shod, katerega se je udeležilo občinstvo v ogromnem številu. Domači g. župnik je otvoril shod in dal besedo poslancu nar. predstavništva g. Štercnu, kateri je v odkritih besedah natančno opisal gospodarstvo naše sedanje vlade v Belgradu in v Ljubljani. Drugi g. govornik profesor Dolenc iz Ljubljane pa je v domačih besedah razložil kmetom sedanje denarno stališče. Obema gospodoma govornikoma smo prav iz srca hvaležni za njih trud in obisk. Občinstvo je s predlogom našega velezaslužnega g. župana soglasno izreklo zaupnico g. poslarcu Štercu s priporočitvijo, da naj na merodajnem mestu zastopa naše kmetstvo in jih pravično zahteva.

Lokomotive za moko. Kot znano, je g. minister Kristan sklenil z Nemško Avstrijo pogodbo, da nam dobavi avstrijska republika večje število lokomotiv; kot kompenzacija damo mi za vsako lokomotivo 20 vagonov premoga in živila, predvsem moko in mast. Sedaj pa poroča »Epoha«: Prva večja skupina onih lokomotiv, ki nam jih je Avstrija odstopila, je prišla v Celovec; naša komisija je takoj odpotovala tja, da pregleda in prevzame lokomotive. Komisijsko pregledovanje je pa pokazalo, da je od vseh teh lokomotiv samo ena v normalnem stanju. Vse ostale so slabše kot naše lokomotive in niso nič drugega kot stara železnina. — Današnji »Narode« pa še vedno misli, da se minister Kristan podaja na potovanja v korist svojemu resorcu.

Le na dan! »Napreju« slabo ugaja, da razkrivamo delavcem politično sleparstvo njihovih ministerielnih sodrugov in socialpatriotičnih listov, zato se zateka h korajži zaploknih junakov, h grožnji. V večerajšnji številki zopet grozi: »pripravljamo še drugo zanimivo gradivo enake vrste (laži in obrekovanje), ki bo pokazalo marsikatero klerikalno veličino v pravi luči.« Zakaj grozite, pristopite takoj k dejanju!

Avstrijanstvo Svetozara Pribičevića. Demokratje so se zariji v strast, da vsakogar, ki ni bil že od Adama in Eve sem za Jugoslavijo, smatrajo kot za nezanesljivega Jugoslavana. Samo oni, ki so se skrivali še za časa deklaracijske propagande hočejo po različnih pisarnah, so pravi dalekovidni jugoslovanski junaki. Sedaj pa prinaša »Srbska Rijec« v štev. od 31. decembra tudi o naddemokratu Svetozaru Pribičeviću sledečo avstrijsko, objavljeno in podpisano od Svetozara Pribičevića dne 29. julija 1914 št. 152.: »Vojna! Nastopil je zgodovinski čas za celo monarhijo in vse njene narode. Sedaj je dolžnost vseh narodov, prva in edina dolžnost, da se čimbolj požrtvovalno in popolno odzovejo pozivu Njeg. Veličanstva, da pozabijo na vse, kar jih je do danes delilo in da složno nastopijo za sijaj prestola. V tem usodepolnem času bo naš narod brezdvomno dokazal svojo stoletno udanost svojemu kralju in prejšnji habsburški dinastiji. — S svoje strani moramo mi našemu narodu samo ponoviti te pametne besede skupne vlade. Obrčamo se z zaupanjem in ljubavjo, toda obenem z resnim opominom na vse državljane, in predvsem na one, ki so že po naravi svoje ga stanu in osebnosti vpliva voditelji naroda, ker je za njih udarila ura za delo. Domoljubna in požrtvovalna zvestoba mora biti temelj lepše in srečnejše bodočnosti. Svetozar Pribičević.«

Spor med g. Pribičevićem in predsednikom nar. predstavništva. Med ministrom notranjih zadev in predsednikom nar. predstavništva je prišlo do spora radi nar. predstavništva. Po 137. do 141. točki poslovnika je predsednik zbornice dolžan, brigati se za red v poslopju zbornice, nje mu je podrejena parlamentarna policija in izrecno je določeno, da gre notranji minister v tem oziru predsedniku zbornice na roko. Gosp. Pribičević pa hoče zmanjšati parlamentarno policijo na polovico, čemur se pa predsednik dr. Pavlović protivi, ker je to kršenje njegove oblasti. Spor med brati še ni rešen.

Zamolčan predlog. »Jugoslovanski Lloyd« poroča nekoliko natančneje nego naši demokrati listi o posvetovanju JDS v Ljubljani glede valutnega vprašanja. Po tem viru je predlagal dr. Žerjav tudi, da se provizorno zamenjajo stari kronski ban-

kovci za nove dinarske in da se lastnikom starih dinarjev pri vsi izmenjavi naplati visoka relacija 5 : 1 ali 6 : 1. Predlog je bil sprejet.

Važne določbe za presojanje valutnega vprašanja. Pri raznih člankih v »Slov. Narodu« in drugih naših listih se opaža, da pisci ne upoštevajo, da nam je mirovna pogodba že dala rok, v katerem moramo sanirati našo valuto. Cela uredba valutnega vprašanja pride v čisto drugo luč, če vemo, da smo vezani po mednarodni pogodbi, ki predpisuje, v kaki smeri naj se giblje uredba valute.

Ker pridejo pri ureditvi valute v Jugoslaviji predvsem določila mirovne pogodbe z Avstrijo v poštev, navajam tozadevne točke.

Denarne stvari določa IX. del mirovne pogodbe, členi 197 do 203 s pridatkom (annexe) o državnih dolgovi, 204 do 206 s pridatkom (annexe) in 207 in 215. Z ozirom na omenjene članke navajam predvsem določila o bankovcih.

Člen 206 določa, da mora vsaka nova država, tudi Jugoslavija, zigosati tekom dveh mesecev po pravomočnosti mirovne pogodbe s posebnim žigom (timbre special) vse na njenem ozemlju nahajajoče se bankovce Avstro-ogrske banke, a tekom dvanajstih mesecev po pravomočnosti mirovne pogodbe mora vsaka nadomestiti ali z lastnim denarjem ali pa s kakim novim pod pogoji, katere vsaka sama zase določi, in nazadnje, da mora vsaka tekom štirinajstih mesecev po pravomočnosti mirovne pogodbe oddati vse te bankovce Avstro-ogrske banke komisiji za popravilo (commission des réparations). Da bi torej mi sami sežigali bankovce, to je torej že vnaprej izključeno, ker bi si s tem le škodovali. Glede drobiža navajam določilo čl. 207, da ima vsaka država popolnoma prosto roko, določati o avstrijskem drobižu, in da nima nobena država nobene pravice glede drobiža druga proti drugi.

Dr. P. Valjavec.

Naš »parlamentarizem«. Nar. poslanik Pero Jovanović je poslal ministru za notranje zadeve, Sv. Pribičeviću pismo potom predsedništva nar. predstavništva. V pismu vprašuje g. Jovanović ministra Pribičevića, kaj je s številnimi vprašanji, ki so jih stavili njemu in drugim ministrom nekateri narodni poslanci. Gosp. Jovanović zahteva od vlade, da sedaj, ko nar. predstavništvo ne zaseda, da javnim potom odgovor na ta vprašanja, ali da vsaj interpelante obvesti, kaj namerava ukreniti v posameznih slučajih, ki so navedeni v dotičnih vprašanjih. Minister Pribičević je odgovoril, da na v takem tonu pisano pismo ne bo dal odgovora in ne pojasnila. Sicer pa je tudi Pribičević sledil drugim svojim kolegom in je sedaj na počitnicah v Zagrebu. Državni posli lahko čakajo.

Tržaška »Edinost« prinaša iz Slovenije poročila, ki se izključljivo bavijo z življenjem JDS, kakor da bi druge stranke v Sloveniji sploh ne živele.

Katoliški shod za dunajsko školijo se bo vršil dne 25. marca na Dunaju. Trajal bo le en dan.

Pred volitvami v Češkoslovaški republiki. Dne 7. t. m. se je sestala narodna zbornica k zadnjemu zasedanju. Do konca meseca bo morala skleniti volilni red, ker bodo 20. t. m. že razpisane volitve v redni državni zbor. Zunanji in notranji položaj sili, da se volitve čimprej vršijo. Ob enem je to eden izmed glavnih pogojev, ki jih stavi nemški blok vladi, če hoče vlada računati na sodelovanje Nemcev v državi. Šest tednov po razpisu volitev se bodo izvedle volitve, torej najkasneje začetkom marca. Agrarno-socialistična vlada se ne more dalje upirati novim volitvam, ker vladna večina razpada. Glasilo Ljudske stranke »Našinec« pozdravlja nove volitve, ki bodo pokazale, da stranka v državi ni tako šibka, kot si mnogi žele in mislijo. Volilna borba že začneja.

Boj za senat v Češkoslovaški republiki. Senat in dežela samouprava sta dve točki, o katerih danes razpravlja vsa češka javnost. Končnoveljavno bo sklepala o tem narodna zbornica, ko bo dala ustavo. Stališče strank napram temu dvema problemoma se je v zadnjem času izpremenilo. Za drugo zbornico (senat) so bili narodni demokratje (Kramář), agrarni in narodni socialci, ki pa v zadnjem času kolebajo; narodni demokratje pa nočejo voljene druge zbornice, ampak zahtevajo, naj obstoji iz imenovanih članov. Ljudska stranka je proti senatu in zahteva, da se v ustavi določi plebiscit (referendum) za vprašanja, ki so velike državne važnosti. Socialnodemokratsko vodstvo je za voljeni senat, toda leviča dela opozicijo. Zdi se pa, da se bo iz vseh teh nazorov izšel kompromisni senat.

Ustava ČSR. »Lidove noviny« prinašajo kratko vsebino ustavnih zakonov, ki jih bo vlada predložila narodni zbornici. Obsegali bodo predvsem volilni red za narodno zbornico in senat, sestavo in jurisdikcijo senata, jezikovni zakon in takozvano ustavno listino. Za varstvo ustave bo skrbelo volilno sodišče in ustavno sodišče. Država bo proglašena kot demokra-

tična republika, na čelu bo stal predsednik, voljen od zbornice in senata. Postavodajno in upravno delovanje pokrajinskih zbornic preneha. Predsednik republike ima pravico, razpusti obe zbornici. Zbornica more z tričetrtinsko večino postaviti njega in člane vlade pred ustavno sodišče. Predsednik ima pravico zavrniti postavu, ki jo je sklenila zbornica. Če pa ostane dvetretjinska večina zbornice in senata pri svojem sklepu, se zakon mora objaviti. Predsednik more biti voljen samo dvakrat zaporedoma in je odgovoren samo za veleizdajo. Če izrazi večina zbornice vladi nezaupnico, mora vlada odstopiti. — Izvede se ločitev Cerkve od države. Vsako raznarodovanje je prepovedano in pod gotovimi okoliščinami kaznjivo. Uradni jezik republike je češkoslovaški, ki je tudi jezik zakonov v originalu državnih pogodb in vladnih naredb. Češčina je uradni jezik v armadi in v denarnem gospodarstvu. Je tudi obvezen učni predmet na vseh srednjih šolah. Pripadnikom drugih narodnosti je v vseh okrajih, kjer tvorijo 20 % prebivalstva, zajamčena možnost, rabiti pri vseh oblastih v okraju svoj jezik in biti sojeni v njem. Pouk v šolah za narodne manjšine se vrši v dotičnem jeziku. Uprava inštitucij, ki so namenjene nar. manjšinam se tudi vrši v njih jeziku.

Poljska zbornica. V ospredju zanimanja poljske javnosti stoji vprašanje ustave. Nova vlada Skulskega je bila sestavljena na podlagi sporazuma narodnega bloka, h kateremu spadati stranka Skulskega in poljska ljudska stranka (Witos). Obe stranki tvorita vladno večino, h kateri spadajo narodna ljudska zveza (68 glasov) poljska ljudska stranka (109 glasov) in 2 delavski stranki, t. j. narodna zveza strokovnih organizacij (14) in kršč. delavska demokracija (29). Zadnja stranka si pa noče vezati rok, zavzemala bo napram vladi nevtralnost, dobrohotno stališče. Prva naloga nove vlade bo, da določi in uzakoni novo ustavo.

Amerika se ne udeleži več mirovne konference? »Echo de Paris« od 5. t. m. piše, da se je zgodil važen dogodek v sobotni seji zavezniškega sveta. Zastopnik Unije, Wallace, je predlagal, da se sedaj, po zadnjih odločbah Zavezniškega sveta preide od formule »Aliirane in asociirane države« na formulo: »Aliirane države.« List pristavlja, da je to identično s izjavo, da Amerika noče več oficijelno sodelovati pri bodočih odločbah mirovne konference; bo pa vedno zastopana pri sejah po svojem delegatu. Wilson bo samo obveščen o delu Zavezniškega sveta, toda nobena definitivna odločitev ne bo padla brez njegovega preventivnega soglasja.

Sikstova pisma.

V pariški »Opinion« so izšli dokumenti, ki se nanašajo na svoječasno mirovno misijo princa Siksta Parmskega, svaka zadnjega avstrijskega Karla. O poteku dotičnih dogodkov l. 1917. poroča Agence Havas:

Princ Sikst je 25. januarja zapustil belgijsko fronto in odpotoval s svojim bratom v Švico. To je storil na poziv svoje matere, ki mu je bila naznanila željo cesarja Karla, da bi s svojima svakoma naravnost govoril o miru. Tekom tega obiska je došlo pismo cesarja Karla, ki je potrdilo, da goji željo po miru, odkar je zasedel prestol. Princ Sikst je zahteval, da bi prišel v stik s kako cesarjevo zaupno osebo.

Dne 10. februarja je princ Sikst dopel v Pariz; 12. februarja je odpotoval v Švico, kjer se mu je naslednji dan predstavil odposlanec cesarja Karla, mu izročil njegovo pismo in izjavil, da cesar misli, da bi se na temelju, ki mu ga je naznanil Sikst — namreč vrnitev Alzacije-Lorene Franciji, oprostitev Belgije in Srbije in izročitev Carigrada Rusiji — mogel skleniti mir.

Dne 21. februarja se je oglašil odposlanec z več listinami in prosil Siksta, naj pride v sporazum z grofom Czerninom na Dunaj.

Dne 25. marca je Siksta sprejel predsednik Poincaré. Bili so si edini v tem, kakega pomena bi bilo, ako bi se Avstrija s posebnim mirom ločila iz zveze, toda Poincaréju se je zdelo Czerninovo pismo, ki ga je izročil Sikst, nedoločno in diplomatično. Czernin je označil avstrijsko-nemško-turško zvezo kot nerazdružljivo in zahteval posebno jamstvo nasproti Srbiji. Nasprotno pa je bilo osebno pismo cesarjevo jasno in je izdajalo trdno spravično voljo. Izjavil je dobesedno: »Podpirali bomo Francijo in pritisnili na Nemčijo z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago.« Poincaré je smatral to tajno pismo kot temelj in naznanil, da bo o pismu obvestil Brianda, carja, angleškega kralja in Lloyd George-a; nasprotno se je pa bal italijanske indiskretneosti nasproti Nemčiji.

Dne 8. marca se je vršil nov sestanek s Poincaréjem. Briand je bil mnenja, da vsebuje cesarjevo pismo temelj za izme-

njava mnenj. Sikst je znova odpotoval v Švico, kjer je izročil grofu Erdödyju, ki ga je poslal cesar Karl, mirovni načrt za Avstrijo z naslednjimi točkami:

»Alzacija-Lorena se vrne Franciji. Belgija se obnovi in odškoduje. Upostavi se suvereniteta Srbije. Z Rusijo se uvedejo pogajanja o Carigradu, glede katerega izrazi Avstrija svojo odpoved.

Skleno se vojaški orožni mir in ententa obljubi Avstriji pomoč, ako bi se Nemčija z orožjem upirala dogovoru.

V odgovoru na cesarja je princ nujno prigovarjal, naj cesar temelje note sprejme. Na nujno prigovarjanje grofa Erdödyja sta princa Sikst in Ksaver odpotovala na Dunaj, kjer sta se 23. marca v Laxenburgu tajno sešla s cesarjem. Cesar je izjavil, da bo poizkusil vse, kar je v človeških močeh, da nagne Nemce, da sklenejo mir. Ker pa monarhija noče žrtvovati blaznosti sosedu, je pripravljen, skleniti poseben mir. Ker je nato prišel v dvorano grof Czernin, se nadaljuje konverzacija z ledenomrzlo uljudnostjo, z mnogimi namigavanji in zamolčitvami.

Dne 24. marca je izročil cesar princu Sikstu pismo z natančnimi podatki. Pismo vsebuje obljubo, da bo pravične francoske zahteve glede Alzacije-Lorene podpiral.

Po svojem povratku v Pariz dne 31. marca je princ Sikst odšel v Ellysée, kjer je poročal o svoji misli in pojasnil cesarjeve nazore o rusko-francosko-angleško-avstrijski zvezi.

Dne 12. aprila se je vršil nov sestanek med Poincaréjem in princem Sikstom, o čemer je Poincaré le temu naznanil, da je Anglija načrtu naklonjena, a izrazil obenem mnenje, da se z obvestitvijo Italije o zadevi ne sme dolgo odlašati. Ribot in Lloyd George sta nato stopila v stik s Sonninom, ki je vstrajal na zahtevah Italije v polnem obsegu.

Dne 25. aprila se je Sikst znova odpeljal v Švico, kjer ga je pričakoval grof Erdödy, ki je vzel s seboj na Dunaj njegovo pismo, v katerem princ — ker se je Poincaré bal, da cesar ne igra morda dvojne igre — zaklinja cesarja, naj poda dokaz, da je dobre volje.

Dne 24. maja se je grof Erdödy vrnil v Švico s cesarjevim pismom, v katerem cesar zagotavlja, da se nad pretiranimi italijanskimi zahtevami ni treba več vznemirjati, ker je Cadornov odposlanec pred tremi tedni avstrijskemu poslaniku v Bernu ponudil mir pod pogojem, da se odstopi italijansko govoreči Trentino.

Princ Sikst je znova odpotoval na Dunaj, kjer se je prepričal, da je cesar odločen, da svoj načrt izvojuje, da pa zahteva varščin. Grof Czernin je topot govoril jasno. Izjavil je, da ga grozeči nastop nemškega glavnega stana ne more oplahiti in da zahteva pogajanja. Cesar je izročil princu znova lastnoročno pismo, datirano dne 9. maja, ki slove:

»Z zadovoljstvom ugotavljam, da Anglija in Francija delita moje nazore o evropskem miru v njih bistvenih podlagah; vendar naglašata, da ne skleneta miru, katerega se ne bi udeležila tudi Italija. Italija se je pa vendar ravnokar obrnila name s prošnjo, da sklenem mir; zmanjšala je svoje zahteve na italijanske Tirole. Pretres te zahteve sem odgodil dotlej, dokler mi Ti ne prineseš odgovora Francije in Anglije o moji mirovni pobudi. Soglasje monarhije, Anglije in Francije v tako velikem številu bistvenih točk bo, o tem sem prepričan, odpravilo s poti zadnje ovire, da pridemo do častnega miru. Zahvaljujem se Ti za Tvoje sodelovanje pri moji mirovni ponudbi, ki sem jo napravil v skupnem interesu naših dežel.«

Pismu je bila priložena nota grofa Czernina, v kateri je zahteval za slučaj, da se popravijo meje, jamstev glede nedotakljivosti monarhije. Zagotavljal je, da bo mogla Avstrija, ako ententa te pogoje prizna, skleniti poseben mir.

Po svojem povratku z Dunaja dne 20. maja je imel princ Sikst pogovore s Poincaréjem in Ribotom. Potem se je odpeljal v London, kjer je 28. maja govoril s Lloyd George-om, s katerim je šel h kralju in predlagal sestanek državnih poglavarjev Anglije, Francije in Italije.

Nato se je Sikst peljal v Pariz. Tu se je vse razbilo in cesarjevo pismo z dne 9. maja 1917 je ostalo brez odgovora.

Dnevne novice.

Sv. Oče hrvatskemu starešinstvu. Hrvatski katoliški seniorat v Zagrebu je sprejel iz Rima to-le vest: »Sv. Oče je z velikim zadovoljstvom vzel na znanje izjavo vdanosti, ki ste jo sporočili v imenu hrvatskega starešinstva ter Vam pošilja svoj apostolski blagoslov, želeč, da Vaše delo obrodi obilen sad za slavo božjo, za veličino Jugoslavije in versko zjedinjenje slovanskih bratov.

Poročil se je 5. t. m. v št. Ilju v Slov. goricah g. Gabrijel Sfiligoi, kr. poštar, z gospo Mimi Sfiligoi, vdovo Zelzer, roj.

Zwilak, gostilničarka in posestnica. Obilo sreče!

— Namesto venca na krsto podžupana g. Janeza Znanca iz Smihela je daroval občinski odbor v svoji seji dne 23. decembra t. l. znesek 100 K za oslepele vojake.

— Naročnina na časopise naj se pošilja samo po oni položnici, ki je določena za dotični časopis. Ako kdo izmed naročnikov ne bi imel pri roki prave položnice, naj nikar ne vporablja druge in ne prečrtava imena časopisa na položnici, ampak naj zahteva od listove uprave pravo položnico. Vsak časopis ima svoj čekovni račun in prejme poslani denar, če tudi kdo na položnico zapiše na primer namesto »Domoljuba« besedo »Slovenec« ali obratno. Popravljanje položnic nima torej prav nobenega pomena, pač pa lahko povzroči veliko zmedo in pa nepotrebno delo.

— Za državna nameštence iz Istre. Zagrebške »Narodne Novine« objavljajo bansko naredbo, glasom katere se določa ministr. sveta z dne 16. dec. m. l. o posebnih razpisih dokladah radi dragine in nakupa raztegnejo tudi na istrske državne uslužbenke jugoslovanske ali kake druge slovanske narodnosti.

— Iz vojne dobe — narodne žrtve. Bilo je poletje 1918, ko me je v graškem Stadijarku dobil dobro znani senatni prednik S. in me pozval, da sedeva na bližnji klopi. Komaj sedeva, razmoti je neko pismo, vzel iz njega pismo in neki spis ter pričel. »To-le pismo je poslal neki višji častnik tu bivajoči sorodnici, da skuša odštati priloženo spisa komu, ki bi zamogel spraviti iste na naslove njihovih piscev.« Gosp. S. me je poznal Slovenca, ki ima zveze z domovino, izroči mi lista in naprosi, da, ako mi je mogoče, prevzamem nalogo. In kaj sta vsebovala spisa? Ta spisa, spisana na dveh polpolah s svinčnikom, sta bili poslednji volji dveh slovanskih vojakov, pisane eno uro pred njihovo smrtjo. Eno je bilo poslednja volja Andreja Melihena, učitelja v Serpenicah v Tolminu, in drugo Rudolfa Ukoviča, šumarja pri okrajnem glavarstvu v Volovskem, doma iz Hrušice pri Podgradu v Istri. Oba sta bila 27. maja 1918 v Radgoni ob 7. uri zvečer ustreljena. — Slovo, ki sta ga jemala v spisih ta dva junaka, v katerem sta se v znešenih, v srce segajočih besedah poslavljala od svojih staršev, bratov, sestra in slednji od svoje neveste in zatrijevala svojo nedolžnost, nas je vse, ki smo čitali, globoko ganilo, in videli smo v duhu dve narodni žrtvi. Dva Primorca sta torej končala doma, po prebiti večletni vojni, ki jima je umrti za državo priznala, svoje mlado življenje. In zakaj? Ko sem potem »Slovenca«, Vašega cenjenega lista, poprašal javno po sorodnikih — oglašila se je teta Melihena, ki je takrat služila pri župniku v C. in pa župnik v Hrušici gosp. Rogač — temu sem potem poslal dotična poslednja pisma, da jih izročita bližnjim domačim.

O vzrokih sodbe pa sem šele pozneje izvedel od nekega slov. častnika, ki je takrat tudi služboval v Radgoni. Povedal mi je o tem sledeče: Melihar, mlad, čvrst in narodno navdušen človek je bil prišel ravno iz ruskega ujetništva, se oglašil pri svojem kadru ter prosil za dopust. Dopusta ni dobil kakor tedanji čas mnogo naših — bil je vesele narave in v Rusiji se je tudi navzel večje prostosti. Njegov nastop in petje prostovoljskih ruskih narodnih pesmi, je njegove predstojnike tolikanj vznemirilo, da so ga stavili pod preki sod in mu izrekli smrtno obsodbo.

Drugi, Ukovič, je pa z nekaterimi tovariši šel v skladišče za municijo, da bi si ondi nabral nekaj te tvarine — toda brez slabega namena. Tega je pa namenoma naznanil neki njegov sosed iz Hrušice — ta je bil torej žrtev ovaduštva. Tako sta padla dva narodnjaka kot narodno žrtve.

— Tovarišem juristom! Prof. dr. Pittamje, ki se sedaj mudi v Ljubljani, da vodi predpriprave za otvoritev juridične fakultete, je izjavil, da prične juridična fakulteta z drugim letnim semestrom. Zato naj se vsi juristi, ki žele študirati v Ljubljani in še niso vpisani na kake drugi juridični fakulteti, vpišejo na tukajšnje filozofsko fakulteto in to čim prej. S tem se izogajejo nevarnosti, da izgubijo zimski semester. V začetku letnega semestra pa prestopijo zopet na juridično fakulteto. — Zvonko Dokler, stud. iur.

— Službeni kurz kroge napram dinarju. Finančni minister je odredil z rešenjem od 31. decembra 1919, da je počeni od 1. januarja 1920 službeni kurz za 100 dinarjev 400 kron.

— Dr. Ninčič redoviti vseuč. profesor. »Jutarnji list« javlja iz Belgrada: Na jučerašnji sjednici (3. t. m.) univerzitetnega savjeta izabrani su poslije duge diskuzije za redovite profesore bivši finančni ministar dr. Ninčič i dr. Bajkić.

— Zbirka za vojne ujetnike. Gospod Martin Škrijanec, župnik na Raki, je položil »Slov. Rdečemu križu« 400 K kot zbirko svojih župljanov za vojne ujetnike. Izrekamo tem potom najtoplejšo zahvalo. Posnemajtel

— Slovenski profesorji zapuščajo Ljubljano. »Narodno delo« poroča: Za popunitev do sada još nezaposlednutih stolic p. d. o. z. profesorji zbor medicinske fakultete v Zagrebu slijedeće naučnike: za j. r. profesora oftalmologije primo et unico loco dr. Alberta Botteri-a, j. r. profesor oftalmologije na vseručilištu u Ljubljani (svojim iz Splita), za j. r. profesora ginekologije i primarnij primo et unico loco dr. Edmunda Hermann-a, privatnog docenta ginekologije i primarjstva na vseručilištu u Beču (rođen iz Osijeka), za j. r. profesora sudske medicine primo et unico loco dr. Eduarda Miloslavica, privatnog docenta patološke anatomie na vseručilištu u Beču (porijetlom iz Dubrovnika).

— Veliki simfonični koncert v Mariboru. »Mariborska divizijska godba« v Mariboru priredi dne 9. jan. 1920 ob 20. uri (8. uri zvečer) v slavnostni dvorani pivovarne Götz v Mariboru pod vodstvom g. kapelnika Ferda Herzoga in s sodelovanjem virtuozov na klavirju g. Hermana Frischa veliki simfonični koncert. Spored: 1. Bedr. Smetana: Overture k operi »Hubička« (Poljub). 2. Fran Schubert: Simfonijska v H-moll (nedovršena). 3. Alexij Borodin: V centralni Aziji (stepna skica). 4. Claude Debussy: Petite suite. 5. Edvard Grieg: Klavirni koncert op 16 A-moll s spremljevanjem orkestra. Solist g. Herman Frisch. Cene sedežev: Sedeži v stranski fotelji I. vrste 20 K, II. vrste 15 K, III. vrste 10 K, sedeži na balkonu 12 K, stojšča v parterju in na balkonu 3 K, stojšča za dijake in vojake 2 K. Predprodaja vstopnic: v papirni trgovini Zlata Bršnik, Grajska ulica 10, in v trgovini za muzikalije Jos. Höffer, Šolska ulica. Na dan koncerta je tudi blagajna od 18. ure naprej v koncertni dvorani odprta.

— Društvo poštarjev in poštarnih odpravnikov vabi svoje člane k obilni udeležbi na ustanovni občini zbor društva poštarnih uradnikov in uradnic, kateri se vrši dne 11. t. m. ob 14. uri v Ljubljani 1, pismoslovna dvorana. Ker se bo neposredno po tem shodu sklepalo o razpustu starega društva, pride naj vsak, kateremu je le mogoče urad zapustiti. Posebnih vabil ne razpošiljamo.

— Ribnica. Dne 18. t. m. ob 3. uri popoldne priredi šolska mladina deške in dekliške ljudske šole gledališko igrice »Prstan«, čarobno dvodejanko s petjem. Pred igrjo bo petje narodnih pesni in deklamacije. Prijatelji mladine se vljudno vabijo. Čisti donesek vstopnine se pošlje našim vojnim slepcem. Odbor.

— Jesenice. Člani kranskojorske podružnice slov. planinskega društva na Jesenicah prirede dne 31. t. m. veselico v večjem obsegu v prid vzdrževanja potov in za popravilo Kadišnikove kočje na Golici. Kadišnikova kočja je nudila za časa nemških napadov varno zavetišče našim vojakom, ki so branili naš Korotan. Koča je v zelo slabem stanju in si je podružnica stavila v svojo dolžnost isto popraviti in še letos otvoriti. Ker pa je to združeno z velikimi stroški, se bo čisti dobiček te veselice porabil v to svrhu, se zato naprošajo vsa društva, da za ta dan nameravane prireditve opustijo in se vljudno vabijo na to prireditev vsi planinci in prijatelji narave, da s tem pripomorejo do boljšega uspeha.

— Oručje pri Dravbergu. Na sv. večer je privikar nastopil naša šolska mladina, da pokaže, kaj se je naučila v kratki dobi, kar se poučuje v pravem jugoslovanskem duhu. Pred lepim božičnim drevescem — mnogo otrok je bil sploh privikar videlo, so šolarice zapele več božičnih pesmic, šest deklet je deklamovalo prav dobro razne božične pesmi, naš vrli Stanek pa Gregorčičovo »Kmetki hiša«. Vsi otroci so se tudi obdarovali in sledila je kratkočasna tombola. — Na novega leta popoldne pa je nastopilo ob zelo veliki udeležbi poslušalcev privikar naše žensko društvo s svojo prireditvijo, ki se je kaj primerno začela z izborna deklamovano pesmijo »Napreje«. Sledilo je prav ljubko petje šolske mladine ter ženskega zbora in tri šaljive igrice »Kaznovani šaljivceci«, »Planšarica« in »Krščena miška«. Vse igralko se rešile, dasi so provokrat nastopale, svoje vloge uprav izborna. Glavna zasluga za lepi uspeh gre gđni. učiteljici dveh mesecev organizirala mladino in jo voditeljici Mariji Jurjevič, ki je v komaj privedla na pot prave narodne izobrazbe in napredka. Hvaležno so to priznali številni gostje iz domače fare, kakor iz sosodnjega Dravberga, Meže, Libelč itd. — Tudi v bodoče bodi naša geslo: Naprej!

— Železniška vest. Z dnem 8. jan. l. 1920 se otvori izogibalšče Blanca in z istim dnem se prenese dosedanje postajališče Blanca na progi Zidan most—Sisak, med postajama Sevnica—Rajhenburg v poslopje novega izogibalšča. Vsi osebni vlaki ustavljajo v izogibalšču. Dopusčen je, kakor sedaj, promet z osebami, priljago in pospešenim blagom.

— Tatvine v hribih nad Lazami. Divjak Franc, rudar in njegov tovariš Počivalnik sta kradla kokoši v hribih nad Lazami. Ozin Marija iz Pešnic pri Lazah jima je kokoši pekla in kuhala. Orožniki so ori

Ozinovih aretirali Divjaka, Počivalnik jim je pa ušel. Deželno sodišče v Ljubljani je prisodilo Divjaku 4 mesece, Ozinovi pa 6 tednov težke ječe.

Ljubljanske novice.

Ij Umrja je včeraj ob pol 13. uri popoldne gospa Helena Pečenka, vdova uradnika v 54. letu svoje starosti. Pogreb se vrši v petek ob 15. uri popoldne izpred hiše žalosti. Hradskega v. 10.

Ij Društvo ljubiteljev poljskega naračda še enkrat naznanja, da se jutri, to je v petek ob šestih zvečer na II. (realni) gimnaziji prične pouk v poljščini. Dozdaj se pouk ni vršil; pričelo se bo torej s prvimi nauki izgovorjave, pisave in slovnične sploš. Ker knjig (slovnice) ni dobili, bo pouk praktičen. Vabimo vse, ki jih veseli lepi poljski jezik in njegovo prekrasno slovstvo. Vpisavali se bodo v petek tudi novi člani. — Odbor.

Ij Borštnikov večer, ki je bil napovedan za četrtek, dne 8. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu, se valed nepremostljivih zaprek glede prostorov ne more vršiti na ta dan, ampak v petek, dne 9. t. m. ob napovedani uri, kar naj blagovoli slavno občinstvo vzeti na znanje in blagohotno oprostiti. Tem potom opozarjamo še enkrat na zelo zanimiv spored. Gospa Borštnikova bo prednašala v prvem delu šest značilnih Borštnikovih pesmi; v drugem delu pa dve črtici Ivana Cankarja in krasne odlomke iz Shakespearea. Predprodaja vstopnic se nahaja v trafiki v Prešernovi ulici.

Ij Šentpetersko prosvetno društvo. Diskusijski večer se ne vrši danes, temveč prihodnji četrtek 15. januarja ob pol 8. uri zv. Seja odbora bo v torek, 13. t. m. Pridite! Predsednik.

Ij Knjižgovodski tečaj Slov. kat. akad. starešinstva se nadaljuje v četrtek dne 8. januarja v običajnih prostorih. Jos. Gogala.

Ij Seja reprezentacijskega odbora ak. ljublj. univ. se vrši v petek 9. t. m. ob pol 3. popoldne v akad. menzi v Marijanišču. — Krek, t. č. podpredsednik.

Ij Smuški tečaj za začetnike v l. 1920. Dame in gospode, ki reflektirajo na brezplačni pouk v letošnjem smuškem tečaju za začetnike, naj se blagovolijo čim prej prijaviti ustmeno ali pismeno (ime, poklic, stanovanje) v podpisnem uradu. — Program tečaja se objavi pravočasno po časopisih. — Tourist-office, Ljubljana.

Ij Umrli so v Ljubljani. Josip Snoj, poljski dninar, 53 let. — Emil Okretič, delavčev sin, 10 let. — Dominik Colombo, paznik v p., 91 let. — Ivana Jerin, bolniška sestra, 32 let. — Matevž Roessmann, bivši trgovec, 70 let. — Andrej Podrekar, sin čevljarkega mojstra, 1 mesec. — Ivan Pirkovič, žel. strojevodja in posestnik, 67 let. — Terezija Bošte, usmiljenka, 55 let. — Marija Gangl, šivilja, 60 let. — Miroslov Mechora, strojni mojster drž. železnice, 58 let.

Ij Za zamudnike. Kdor še ni popisal na mestnem magistratu svoje živine, ozir. perutnine in čebelnih panjev, se nujno opozarja, da nemudoma stori svojo dolžnost, ker je rok za popisovanje že potekel. Zamudniki, ki se odzovejo temu pozivu do sobote, ne bodo kaznovani. Priglaševati se je v mestnem popisovalnem uradu.

Ij Polizvedbe. Policija išče Franca Tomca iz Radovljice, ki je stanoval v Ljubljani na Sv. Petra cesti. Osumljen je tatvine gonilnih jermenov. Dalje se išče 40 letni Robert Tollowitz, bivši železniški uradnik v Trstu in Aleksander Šabec, 35 let star, bivši trgovski sodrnik v Trstu. Tollowitz in Šabec sta osumljena goljufije oziroma tatvine svile vredne 100.000 kron. Šabec se drži večinoma v Belgradu ali v Zagrebu in je strasten hazardist.

Ij Vlom v podkovsko šolo. Vlomljeno je bilo v pisarno Podpovske šole na Poljanski cesti. Ukradeni so 1300 kron gotovine in 1 zlata damska ura. Vlomilci so se priplazili čez žično grajo na dvorišče, od tam so pa šli v pisarno, v kateri so vkradli, kar navajamo.

Ij Ameriško hitro odkrita tatvina. Ponoči na 7. januarja je bila ukradena posestniku Francetu Mezetu iz nezaklenjenega hleva kobila. Tat jo je gnil čez Barje skozi mesto; ko je prišel z njo v Kolodvorsko ulico, ga je ustavil policijski nadstražnik Ivan Teger, kateremu je gonjač povedal, da je kobilu kupil že pred novim letom, kar pa Teger ni verjel in je gonjača aretir. Kobila, gonjač in Meze iz Črne Vasi so se zbrali 7. t. m. dopoldne na dvorišču policijskega ravateljstva. Kobila je, ko je zagledala gospoda Mezeta, kar brnila z desno nogo, Meze pa je izpovedal, da je to tista kobila, katera mu je bila ponoči ukradena. Gonjaču, Vodnik se piše, so nato prijazno povedali, da ostane v zaporu, kobilu so pa vrnilo Mezetu.

Ij Rokovnjače, katere so pod vodstvom g. okrajnega nadzornika Ljubiča aretirali v lopah na glavnem kolodvoru, ker so izvršili več tatvin in goljufij, so zdaj izpopolnili še s tovarišem Martinom Cimpermanom. »Cugsfirer« mu pravijo tova-

riši. »Cugsfirer« so detektivu po truda-polnih poizvedbah tudi »sneli« in ga aretirali. Pripoznal je, da je svojim tovarišem res pomagal kradlo kokoši na Rudniku, katere so prodali v gostilni Auer.

Ij Nevaren tat prijet. Detektivu kolodvorske ekspoziture so prijeli znanega tatu Jožeta Sušteršiča iz Vodmata, ker je bil nedavno obsojen, da je kradel sladkor, toda se je odtegnil ječi in se odpeljal v Sevnico. Preden se je odpeljal iz Ljubljane, si je še izposodil od raznih svojih znancev večje vsote denarja pod prevezo, da ima denar zakopan. Več svojih prijateljev je peljal tudi v gostilno, kjer je naročil za 113 K pijače, toda izginil je, ko bi bil moral plačati in so plačali prijatelji, katere je povabil na pijačo. Od vesele družbe se je podal v lope na kolodvor, v katerih je ukradel suknjo. Ko se je vrnil iz Sevnice nazaj v Ljubljano, so ga slovesno sprejeli detektivni kolodvorske policijske ekspoziture in ga prepeljali v Sušteršiču dobro znane zapore. Ukradeni suknjo je imel še oblečeno.

Iz trgovske in obrtne zbornice.

Slavnostna seja.

Na Sv. Treh kraljev dan je počestil našo zbornico minister za trgovino in industrijo dr. Albert Kramer s svojim visokim posetom. Porabil je to priliko, da je pred slovenskimi trgovci in zastopniki razvil trgovski program sedanje vlade. Člani zbornice so prišli v polnem številu in v praznični obleki. Galerije so bile nabito polne distingviranega občinstva, posebno iz obrtnega in trgovskega stanu. Tudi velečislana gospa zimska moda se je prikazala med galerijskim občinstvom. Dame so prišle v dragoceni zimski kožuhovini, gosposde mnogobrojno v cilindrih. Kos Pariza smo zazrli na galeriji.

Vešče roke vrtnarjevo so okrasile dvorano z zelenjem in cvetjem. Slavnostno razpoloženje se je polastilo vsega občinstva. V trenutku splošnega pričakovanja zapoje trobenta. Kraljevi minister dr. Kramer se bliža. V dvorano prihajajo odmevi posameznih živio-klicev a stopnje in vstibula. Člani zbornice se dvignejo. Dr. Kramer vstopi, g. Adolf Ribnikar vzkligne na galeriji živio, in vse občinstvo se mu pridruži. Minister zavzame mesto ob predsednikovi desnici. Predsednik se vzdigne k pozdravu.

Predsednik: Prevzvišeni g. minister! Visoka zbornica! Naš slovenski rojak, minister za trgovino in industrijo dr. Albert Kramer, nas je danes razveselil s svojim prijaznim obiskom. (Ribnikar: Tku je, tku je, brava!) V imenu vse zbornice ga srčno pozdravljamo. (Živio-klici, člani VLS molčijo.) G. minister bo porabil to priliko, da nam razvije bogat program visokih ciljev in velikih načrtov, po katerih vodi trgovsko in industrijsko politiko našega kraljestva. Iz prvega vira bom slišali, kakšne bodočnosti sme pričakovati naša trgovina in industrija v najbližjih letih. An der Quelle saß der Knabe, smemo danes ponosno vzklkniti tudi mi. (Ribnikar: Tku je, brava!) G. ministra torej še enkrat ljubeznjivo pozdravljamo in mu podelimo besedo.

Minister dr. Kramer: Visoka zbornica! Že pol leta nisem imel več priložnosti javno govoriti, ker smo zaprli državni zbor. O trgovini tudi prej nisem v njem govoril, ker sem imel do avgusta drug resort. Prej sem zjednačeval zakone, šele avgusta trgovino in industrijo. Star pregovor pravi: Še Bog ne more vseh zadovoljiti. Z mojo izvozno politiko marsikdo ni bil zadovoljen, zato sem jo večkrat izpremenil, da so sukcesivno prišle vse ljudske plasti do zadovoljstva. To bo tudi v bodoče moj program: Nagla izmenjava izdanih naredb.

Moja vest je čista, ker se tudi moja carinska politika od vseh strani kritizira. Kmet in trgovec, obrtnik in rokodelce, konsument in producent, vsak je nezadovoljen. Zakaj pa, gospoda moja? Ker sem objektivni, ker nobenega stanu ne protežiram. Moje geslo v carinski politiki ostane: Objektivnost.

Kar se tiče slovenske trgovine in obrti, sem jo podpiral in jo bom. (Obrtnen proti predsedniku!) Agronoma sicer ni več. Toda Ekonom in Štampa sta lahko z menoj zadovoljna. Tudi sekvistri se nimajo prav nič, slavnega gospoda, ponavljam, prav nič čez mene pritoževati. Vsakdo mora odbravati moj princip: Brez protekcije!

Kakšna je bilanca naše trgovine v preštem letu, vam danes še ne morem povedati. Tega pa nisem jaz triv, ampak pomanjkanje statistike. In dokler ne bo statistike, ne bomo imeli tudi jasnega pogleda nazaj. Sicer sem za svojo osebo s prošlim letom zadovoljen, toda naša trgovinska politika potrebuje kljub temu statistiko. Zato je in bo moja deviza: Statistika na dan!

Gospod predsednik je želel, naj izdam program trgovinske politike tudi za bodočnost. Gospoda moja, to je drzna želja. Naprej je težko videti, še težje kakor nazaj, namreč v trgovinski politiki. Naj mi gospod predsednik to radevolje verjame.

Jaz to dobro vem, ker sem že pol leta minister trgovine in industrije. Prej sem zjednačeval zakone. Je bilo tudi težko kaj naprej videti, a nobene primere s trgovino! Le pogledjmo! Kaj naj rečem o naši trgovini s sosednjimi državami? Nič. Kaj o trgovini s oddaljenimi državami? Nič. Kaj pa šele o trgovini s prekmorskimi državami? Že celo nič.

Zelo težko je govoriti tudi o kakem programu naše domače industrije. Saj tega niti klerikalci ne vedo. (Oho-klici na klopih VLS.) Še enkrat povem: ne vedo! Kdo na svetu more že danes reči, kaka industrija se bo pri nas naselila? Kako se bo razvila? A to poudarjam: Naj se naseli, kdor se hoče, naj se razvija, kakor se hoče, jaz ga bom podpiral. Prijatelj industrije sem, ker sem minister industrije. Moj program je: Živela industrija!

H koncu hitim! Ako vse naše programne točke zberem v en duhteč šopek, potem smem proglasiti kot jedro svojega trgovinskega in obrtnega programa: Vseelo novo leto!

Trobente zopet zatrobenta. Minister odide. Dolgi obrazi v zbornici in na galeriji, pri članih VLS posmeh. Ribnikar pljune in odide. Tudi on je razumel globokost govora.

Najnovejša poročila.

POVRATEK JUGOSLOVENSkih UJETNIKOV IZ ITALIJE.

LDU Belgrad, 6. januarja. Jugoslovanski poslanik v Rimu, g. Antonijević se je sporazumel z italijansko vlado glede repatriacije jugoslovanskih vojni ujetnikov. Veak teden bo odpotoval transport 2000 mož. Bržkone presega število vojni ujetnikov vsoto 30.000 mož. Vojni minister Hadžić je ukazal poveljniku 4. armade v Zagrebu, naj pripravi vse potrebno za sprejem teh jugoslovanskih vojakov. Povodom tega je bil poveljnik dravske divizije general Smiljanić pozvan v Zagreb. Odrejeno je tudi, da bodo repatriirani vsi jugoslovanski podaniki, ki so bili med vojno internirani v raznih zaveznških državah. Z ozirom na to javlja Reuterjev urad iz Londona z dne 1. januarja: »Times« objavljajo depešo iz Splita o izpustitvi jugoslovanskih vojni ujetnikov. Iz Italije dospevajo vsak dan jugoslovanski ujetniki v skupinah po 200 do 300 mož; to kaže jasno, da je italijanska vlada zavzela spravljivo stališče v dalmatinskem vprašanju.

DOLOČITEV CEN ZA KLAVNO ŽIVINO.

LDU Ljubljana, 7. januarja. Uradno se poroča: Deželna vlada za Slovenijo je stopila v zvezo z zemaljsko vlado v Zagrebu radi določitve enotnih cen za klavno živino na vsem področju Banovine in Slovenije.

VOLITVE.

LDU Belgrad, 6. januarja. »Politika« javlja, da bo volilni red prihodnji teden izgotovljen. Vlada še ni sklenila, ali bodo dne 16. aprila samo volitve za konstituantno ali tudi za parlament. Kar se tiče števila poslancev za konstituantno, so mnenja različna. Večina ministrov misli, da naj bi znašalo število poslancev za konstituantno 600, drugi pa menijo, da zadostuje 300 do 350 poslancev. Vprašanje o udeležbi članov opozicionalnega bloka se bo rešilo v ustanovnem odseku po počitnicah. Del radikalnih poslancev baje misli, da naj se radikalci udeležijo priprave tega projekta za novo ustavo. Prejkone bodo storili to tudi člani narodnega kluba in skupine dr. Korošceve.

SESTAVA VOLILNIH IMENIKOV V ZAGREBU.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Zagreb, 7. januarja. Na mestnem glavarstvu sestavljajo volilne imenike. Število moških volilcev znaša preko 20.000, ženskih volilnih upravičencev pa je dosedaj prijavljenih 1000.

STAVKA ŽELEZNIČARJEV V SRBIJI.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 7. jan. Ker niso izplačali draginjskih doklad, so začeli v Nišu stavkati železničarji. Izdali so proglas, v katerem naznanjajo, da so včeraj ob 4. uri vstopili v stavko, ker jim niso izplačali draginjske doklade v višini enomesečne plače, ki bi jo moralo ministrstvo za promet izplačati do 25. pr. m. Zaradi komplikacij je bil rok izplačila podaljšan do 3. t. m., ker pa jim doklade niso bile izplačane tudi do 5. t. m. ne, so začeli stavkati. Pridružili so se jim vsi železničarji v Srbiji, ki niso dobili doklad.

OSNOVANJE REPUBLIKANSKE STRANKE.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

LDU Belgrad, 7. januarja. Predsedništvu narodnega poslaništva je naznanil poslanec Jaša Prodanović ustanovitev republikanske stranke, v katero je vstopilo že 7 poslancev. V narodnem predstavništvu visi tabla z oznako kluba republikanskih poslancev.

REGENT NA FRANCOSKEM.

LDU Belgrad, 7. januarja. Regent Aleksander je ob Novem letu poslal prisrčne

brzojavke angleškemu in belgijskemu kralju, kraljici Viljemini, predsednikoma Wilsonu in Poincaréju ter papežu, ki so se mu v svojih brzojavkah prisrčno zahvalili za voščila.

PAPIRNATI DROBIŽ.

LDU Belgrad, 7. januarja. Finančni minister je odredil, da se natiska papirnati drobiž po 2 in pol pare ali 10 vinarjev, 5 par ali 20 vinarjev, ter po 25 par ali po 1 krono. Ta drobiž bo na eni strani imel označbo v dinarski, na drugi pa v kronski veljavi.

KOLKOVANJE KRON KONČANO.

LDU Belgrad, 7. jan. Včeraj je bilo dovršeno markiranje kron. Uspeh se bo naznanil po praznikih.

VOJNA ODŠKODNINA.

LDU Belgrad, 6. januarja. Pravosodni minister Tirošević je sestavil komisijo, ki bo v kratkem pripravila naredbo o vojnih odškodninah za one, ki so bili med vojno oškodovani. V to komisijo vstopijo predsedniki Saveza zemljoradnikov, trgovske in industrijske zbornice, obrtne zveze itd. Po tej naredbi bi imeli prvenstvo pri odškodninah oni, ki stremijo v svojih podjetjih za tem, da pospešijo delo in produkcijo v državi.

KRISTAN NA POTOVANJU.

LDU Dunaj, 7. jan. (ČTU) Jugoslovanski minister za šume in rude Anton Kristan je v spremstvu čehoslovaškega zastopnika na Dunaju dospel s noči iz Praga na Dunaj.

KRVAVA STAVKA V BOLGARII.

LDU Belgrad, 7. januarja. O dogodkih v Bolgariji poroča »Politika« preko Pirota: Stavka na železnica traja dalje. Na mnogih mestih so se krvavo spopadli vojniki in stavkujoči komunisti. Vse kaže, da dobiva boljševiška organizacija v Bolgariji močno podporo iz Rusije. Ministrski predsednik Stambulinski je mobiliziral svoje pristaje. Ponekod so vojniki-železničarji prevzeli železniško službo. Pozvani so pod orožje tudi stavkujoči uslužbenci pošte in brzojava.

BOLJŠEVIŠKO GIBANJE NA BOLGARIJSKEM.

LDU Dunaj, 7. jan. (ČTU) Bolgarsko poslaništvo na Dunaju javlja, da so vse vesti o boljševiškem gibanju v Bolgariji neosnovane.

TROCKI NI UMORJEN.

LDU Dunaj, 7. januarja. (DKU) »Lokalanzeiger« poroča iz Kodanja: Litvinov je izjavil, da so vesti o umoru — Trockega brez podlage.

Prosveta.

pr Jugoslovanski obrtnik. Izšla je št. 7. z zelo zanimivo vsebino. Posebno bodo vsem obrtnikom ugajala iz praktičnega življenja zajeta vprašanja in dani strokovnjaški odgovori.

pr »Život.« Naši somišljeniki v Sarajevu izdajajo majhno znanstveno revijo, ki jo ureja jezuit Miroslav Vanino. Sadržaj br. 4: Dr. A. Buljan: Ernst Haeckel (65 do 70). M. Vanino: Krščanstvo i prirodoslovci (70 do 74). Jek. Među zvijezdama (74 do 75). G. Galović: Najpreča zadača (75 do 77). Jek: Transformizam i oblici njegovi (77 do 83). Pabirci (84 do 86). Knjige i časopisi (86 do 87). Dopisnica uredništva.

Kako povzdigniti našo instrumentačno glasbo?

Letos se je otvoril v Ljubljani konservatorij, najvišji glasbeni zavod, ponos dolgoletnega smotrenega in uspešnega dela naše velezaslužne Glasbene Maticice. Glasbena Matica je poslala v svet že lepo število izbornih pevcev in dobro izšolanih pianistov in si je iztekla zlasti s sistematično gojitvijo zborovega petja neveljnih zaslug za povzdigo naše glasbe. Ustanovila je celo vrsto podružnic v obsejnih krajih in večjih mestih in s tem dosegla, da so se tudi naši podeželski zbori povzdignili do precejšnje popolnosti. Pregled slovenske glasbene literature in koncertnih programov zadnjih desetletij kaže, da smo v pevskem oziru dosegli res občudovanja vredne uspehe, s katerimi se ne morejo ponašati niti večji narodi.

Kakor smo lahko ponosni na naše vrle pevske zборе in našo bogato literaturo pevskih skladb, tako občutimo kot velik kulturni nedostatek malodane popolno pomanjkanje literature orkestralnih del in — kar si moramo prav odkrito priznati — velik zaostanek v razviku orkestralne simfonične glasbe. Kje naj iščemo vzrokov, da sta se ti dve panogi glasbe tako nesorazmerno razvijali? Gotovo je, da zahteva gojitev orkestralne glasbe neprimerno večjega aparata in višje glasbene kulture. Med tem, ko je pevskemu zboru treba le dobrih grli, ki jih je možno z vsrajnostjo pevovodje izvežbati do precejšnje popolnosti, zahteva simfonična

glasba že v prvem početku v posameznih inštrumentih tehnično docela izvežbanih in muzikalno čutečih godcev. Prejšnja leta smo se mogli za uprizoritev orkestralnih del posluževati izključno le vojaških godb, ki se, dasiravno večkrat prav dobre, vsled rsestranske uporabe vendar niso mogle porvečati z zaželeno vneto goitvi simfonične glasbe. Ko je pozneje dobilo gledališče lasten orkester, je bilo v tem oziru nekoliko bolje, vendar pa prihaja tudi la orkester vsled zaposlenosti v gledališču za koncertno glasbo le prav malo v postev. Ker je vzdrževanje lastnega orkestra zvezano z ogromnimi stroški — to izkušajo smo imeli s filharmoničnim orkestrom, ki se je ustanovil pred desetimi leti — je Glasbena Matica z veseljem pozdravila lastno orkestralno društvo, ki se je letos ustanovilo pod njenim okriljem in ki ima oamen, gojiti resno simfonično glasbo, enako kot goji že skoro trideset let pevski zbor Glasbene Matice pevsko glasbo. Seveda vsled popolnega pomanjkanja godbenikom — amaterjev na trobila in pihala — ni bilo mogoče pričeti takoj s popolnim orkestrom, temveč se je ustanovil samo godalni (Streichorchester), ki naj služi kot temelj snujočemu se velike-mu orkestru. Skrbeti je bilo zaradi tega takoj, da stopi v orkestralno društvo razen dobrih godcev na lok tudi zadostno število ljubiteljev glasbe, ki naj bi se za orkestralno igro izobrazili v pihalih in trobilih. Razen tega bo treba naraščajo za godbenike v orkestru, ki bi si izbrali godbo za življenjski poklic in se posvetili posameznim instrumentom. Glasbena Matica je pričela letos na konservatoriju z orkestralno šolo na vseh glasbilih in je nastavila v to svrhu najboljše godbenike tukajšnjega opernega orkestra. Prišel je že redni pouk za violo, čelo in kontrabas, kateri instrumenti so se pri nas do sedaj le bolj poredko in premalo temeljito učili, tudi se je pričel pouk na oboi, klarinetu, rogu in pozavni (tubi), ki se do sedaj sploh še ni gojil v Ljubljani in ki je za napredek v orkestralni glasbi eminentnega pomena. Število učencev, ki so se do sedaj posvetili temu študiju kot poklicnemu ali postranskemu predmetu, je zadovoljivo, a vendar še nezadostno, če hočemo v orkestralni glasbi doseči v doglednem času večje uspehe.

Zeleti je torej nujno, da se vpiše za zgoraj navedene instrumente še več nadarjenih in marljivih učencev, zlasti takih, ki imajo v glasbi že predizobrazbo, bodisi da so se učili glasovir, petje ali kak drug instrument.

V obzira vrednih primerih se bo na novo prijavljene učence oproščalo deloma ali popolnoma ukovine in se jim bo šlo pri nabavi instrumentov v vsakem oziru na reko.

Ni treba poudarjati, da je osamosvojitvev tudi na tem polju neobhodno potrebna, če hočemo napredovati in doseči, da se bo tudi naša orkestralna glasba v tujini vsaj tako vpoštevala, kot se vpoštevata že sedaj naša lepo razvita pevška glasba. Ko bomo imeli svoj orkester, ki bo zmožen izvajati tudi večja dela, je brezdvomno, da se bodo tudi naši komponisti z večjo vneto posvečali tej panogi glasbe, kar bo pripomoglo k razvitju naše koncertno-glasbene in operne literature.

Interesente za instrumentalni pouk se lahko prijavijo za sprejem v pisarni Glasbene Matice, Gosposka ulica št. 8.

Istčasno se morejo prijaviti čni ljubitelji glasbe, ki se čutijo zmožne sodelovati pri že obstoječem lastnem godalnem orkestru Glasbene Matice.

Gospodarske novice.

g Svetovna trgovina. V trgovini nam že prednjačijo severni Amerikanci. Preteklo leto je bila samo njihova trgovinska bilanca aktivna, vse druge države, ki so bile udeležene v vojski, imajo pasivno trgovinsko bilanco. Severna Amerika je lanskot leto (10 mesecev) uvozila za 3113 mil. dolarjev, izvozila za 6510 mil. dol., torej znaša aktivum 3397 mil. dolarjev. Francija je izvozila (9 mesecev) za 4810 mil. frankov, uvozila za 20.774 mil. frankov. Anglija (11 mesecev) izvozila 846 mil. funtov, uvozila za 1463 mil. funtov. Nemčija (celo leto) izvozila 10.000 mil. mark, uvozila 24.000 mil. mark. Nemška Avstrija izvozila 2600 mil. K, uvozila 5400 mil. K. Kako stojimo v Jugoslaviji z izvozom in uvozom, ne vemo, ker vodi našo trgovinsko politiko popolnoma nezmožen človek, ki se razume samo na malenkostne politične intrige. Trgovinski minister dr. Kramer še dosedaj ni objavil niti najmanjše štatistike, tako da zaostajamo v tem oziru celo za najbolj nekulturnimi državami. Njegov najbolj cvetoč uvoz so nemški židje. Naprednjaki delajo nepopisno nazadnjaško politiko na celi črti.

g Angleška gospodarska politika. Najvažnejši obrambni pojav v gospodarski politiki je v zadnjem času Anti-Dumping-Bill, ki ima namen urediti v prvi vrsti uvoz gotovih izdelkov (ne pa polizdelkov) in za- braniti, da preplavijo angleški trg izdelki iz tujih držav: tuji izdelki so namreč radi

nizke tuje valute zelo poceni in ubijajo domačo produkcijo. — Novo razvojno črto kažejo tudi angleška bančna podjetja. Ko so se lani združile londonske banke v pet velikih skupin, se je zdelo, da je doba fu-zije angleških denarnih zavodov zaključena. Kot je videti, temu ni tako. Četrtnajvečji bančni skupini, Barclays Bank, se pridruži sedaj največja škotska banka. Ta bančna skupina razpolaga s kapitalom 40 milijonov liber šterlingov (okoli 15 milijard kron). Tri banke, ki jo sestavljajo, imajo skupno 1680 podružnic. Angleške banke so otvorile pohod v tujino. Dokaz temu je, da odvarjajo podružnice v Pragi, Varšavi in Budimpešti. Se v večji meri obrača svojo pozornost na tujino angleška industrija. Cela vrsta angleških tvrdki je že stopila v zvezo z nemško industrijo, da ji nudijo kredit. V srednji Evropi obrača angleški kapital glavno pozornost na Sedmograško, alpske dežele, premogovne revirje v Češki in deloma na Jugoslavijo. Ta čas se vodijo pogajanja o nakupu cele vrste sedmograških velepodjetij, ki so bila do danes večinoma last mažarskih bank. Do danes imajo Angleži na Sedmograškem eno vele-tovarno za sodo in dve za izdelovanje kože. V kratkem bo prešlo v njih last več rudnikov za železo in livaren. — Angleški kapital bo prej ali slej dosegel tudi naše zemlje. Skušal bo to ali ono industrijo monopolizirati, kot dela to doma. In ne bo imel težkega dela, ker bo s kupno močjo svojega denarja porazil vse konkurente. Bojimo se Danajcev, tudi če nam prinašajo darove!

g Evropsko produkcijo sladkorja za leti 1919/20 cenijo strokovnjaki (v milijonih centov po 50 kilogramov): Nemčija 13,50; Češka 11,00; Holandska 4,00; Danska 3,00; Švedska 2,50; Belgija 2,50; Francija 3,00; Italija 3,00; Rusija (z Ukrajino) 7,00; druge države 4,00. Skupaj 53,50. V letih 1917/18 pa: Nemčija 30,40; Češka 13,35; Holandska 4,01; Danska 2,30; Švedska 2,50; Belgija 2,60; Francija 4,00; Italija 2,00; Rusija (z Ukrajino) 20,57; druge države 5,80. Skupaj 87,43. Produkcija je torej v zadnjih dveh letih zelo padla. Med drugimi deželami je všteta tudi Jugoslavija z 8 tovarnami za sladkor v Vojvodinji. Četudi so v naši državi dani vsi pogoji za sajenje sladkorne pese, bomo vendar ostali navezani na uvoz iz Češke.

g Vojna posojila v ČSR. Pod pritiskom bloka nemških strank je praška vlada izjavila, da bo v najkrajšem času zavzela končnoveljavno stališče v tem vprašanju. Češki listi se sedaj pritožujejo, da ni vlada na zahtevo češke javnosti tega že davno storila. Saj je gospodarsko najbolj ogrožena država, Mažarska, sklenila deloma izplačati vojno posojilo. Čas bi bil, da bi tudi naša vlada v tem vprašanju podala izjavo, da bo mogoče izlečiti to težko rano, ki je zadela tudi najširše plasti našega ljudstva.

g Gospodarska okrepitev Nemčije. Dočim se mi v Jugoslaviji po zaslugi Pribečevičeve osebne politike razjedamo v strankarskih bojih, dočim se gospodarska obnova daje samo židom in tujcem v roke, delajo v Nemčiji vsi sloji sistematično na to, da se opomorejo od velikih udarcev in da se zopet gospodarski dvignejo. Nemška štatistika nam pripoveduje naravnost čudežne stvari. Marca lanskega leta se je izkopal komaj 5 mil. ton premoga, oktobra že 7 mil. ton, železne rude marca pol milijona ton, oktobra že za 50.000 ton več. Tekstilne industrije je že 30 odstotkov zopet zaposlene. Brezposelnost ni večja kakor l. 1913. Dušika je Nemčija upotrebila pred vojsko 223.000 ton, sedaj ga proizvaja 450.000 ton. V vseh gospodarskih panogah vidimo smeteno delo in napredek. Pri nas minister trgovine in industrije snuje strankarske tiskarne, a za narodno gospodarstvo nima ne brige ne smisla. Nezmožni ljudje na tako odgovornem mestu so ogromna škoda za vso našo gospodarsko politiko.

g Novi davki v Nemčiji. Nemška vlada bo predložila državnemu zboru dva nova davčna zakonska predloga. Prvi predlog bo obdalil vse družbe, ali so preračunjene na dobičke ali ne. Drugi predlog bo obdalil uporabo, to je preveliko uporabo v gospodarstvu.

g Ameriška izvozna banka. V Njujorku se vrše pogajanja med zastopniki velikih bank radi osnovanja velike banke, ki bi financirala izvoz v Evropo. Na ta način bi Evropa hitreje in ceneje prišla do potrebnega blaga.

g Bencin in petrolej v Nemčiji. To leto bo mogla Nemčija kot javljajo proizvesti okrog 140.000 ton bencina in petroleja, to je trikrat več kot v preteklem letu.

Anton Pevc:

Kmetijske šole.

V št. 245. »Slovenca« odgovarja ravnatelj goriške kmetijske šole, g. A. Štrekelj, na moj članek v št. 234. »Slovenca«. Relata refero: kar mi je povedal goriški kmetijski večak, ki je tudi bil gojenec goriške kmetijske šole, to sem napisal. Gojenci so navadno boljše informirani o usodi

svojih šolskih tovarišev, kakor pa ravnatelj šole, zato dam pri teh dveh nasprotujočih se trditvah več vere bivšemu gojencu. Sicer bi mi bilo zelo ljubo, da bi bile moje informacije napačne in da so vsi gojenci slovenskih kmetijskih šol ostali zvesti kmetiskemu poklicu; nam bo delo v bodočnosti tem bolj olajšano.

Kmetijsko šolstvo je narodno-gospodarsko vprašanje, za bodočnost našega kmetijstva vitalne važnosti: razpravljati se mora o njem pred forumom javnosti ne le na konferencah med štirimi stenami. Razpravljati je o njem v vseh političnih, narodno-gospodarskih in kmetijsko strokovnih listih — ker več glav več ve. Politike to vprašanje še prav posebno zani-ma; politični zastopniki ljudstva nam morajo dovoljevati potrebne kredite, zato jim moramo to vprašanje vsestransko razjasniti. Danci imajo navado, da rešujejo velika kmet. vprašanja na »zborovanjih kmetovalcev«, ki jih danska kmet. družba sklicuje vsako 2. ali 3. leto že od leta 1845. dalje; trajajo 4 do 5 dni, spajajo se vedno s kmetijsko razstavo in o vseh razpravah se izda v tisku podrobno poročilo. Na teh zborovanjih so padle odločitve o smernicah kmet. napredka, ne pa na konferencah kmetijskih učiteljev.

Novo v izvajanjih g. Štrekelja je javno potrjeno naziranje, da »posestov kmetijske šole ni zato tu, da bomo doživeli od njeja dobičke, marveč služiti mora le v pouk učencem« — ker to opravičuje med ljudstvom razširjeno zaničevanje do sedanjeja načina kmetijsko-šolskega gospodarstva, ki so mi ga zalučali v obraz tudi na občnem zboru mleč. zadruge na Vrhniki dne 9. nov. 1919. Kmet pošlje fanta v kmet. šolo, da bi se naučil umno, to je »bolj dobičkanosno« gospodariti. Na šoli, kot si jo zamišlja g. Štrekelj, se fant nauči praktično in teoretično vsega drugega, edino v najvažnejšem predmetu — v kmetiskem gospodarstvu — naj mu, zadostuje le teorija; pri tem pa gospodarstvo na šolskem posestvu s svojim slabim zgledom na licu mesta pobija vso tozadevno teoretično navlako v učenčevi glavi. Danska šola poučuje pred vsem teoretično vse druge predmete, le »obrestenosnost kmetijskega gospodarstva« ti razjasni s številkami iz lastnega, vzornega gospodarstva; fantu zadostuje, da si uredi domače svoje gospodarstvo po praktičnem vzorcu šole in bo dobro gospodaril, četudi tekom let pozabi vse teoretične nauke. Danska kmetijska šola nudi učencem trajen, živ zgled umnega, dobičkanosnega gospodarstva — Štrekeljeva kmetijska šola pa tvori le nekako preizkuševališče (Versuchstation), kjer si pojma in izkušenj za praktično uredbo kmetijskega gospodarstva sploh napraviti ne moreš.

G. ravnatelj Štrekelj tudi sam pripozna, da šolska praksa učencem ne zadostuje in predlaga, da se šoli priklopijo še vzorna posestva, kjer se bo »delalo na dobiček«. Jaz pa sem predlagal, da naj se iz sedanjih šolskih posestev ustvari majhna vzorna posestva in dodelijo strokovnim učiteljem, da bo vsak učitelj lahko dokazal fantom dobičkanosnost kmetijskega gospodarstva z lastno prakso. G. Štrekelj predlaga za učence prakso po dokončani šoli; jaz jo predlagam pred obiskom šole. Zato potrebuje Štrekeljev učenec praktično-teoretične šole, pri mojem zadostuje le teorija, ker si je prakso že pridobil doma ali pa na tujih »zoraih« posestvih in vsled tega lahko zopade moja teoretična izvajanja, kjer bi Štrekeljev učenec ne vedel kam z njimi. Moja teoretična šola more sprejeti neomejeno število praktično že izvežbanih učencev; v Štrekeljevi je število omejeno po velikosti posestva — direktni izdatki za teoretični pouk pa so na obeh šolah enaki; razloček je le, da sem jaz lahko izobrazil v petih letih 500 učencev, Štrekelj pa le 100. Učenec na šoli, ki jo jaz predlagam, se v petih mescih lahko nauči toliko teorije kakor Štrekeljev v 1 in pol letu, toda le, če mu tudi preskrbim potrebne ucne (kmetijskestrokovne) knjige. Ker teh knjig še do danes nimamo, sem mnenja, da smo gojili do sedaj le nekaka »kmetijska preizkuševališča« in ne »kmetijske šole« v pravem smislu besede. Tudi preizkuševališča so važna in Danska je žrtvovala v finančnem letu 1910-11 316.172 K za preizkušnje na polju rastlinarstva in živinoreje — proti znesku 175.400 K kot vzdrževalni prispevek za 97 ljudskih visokih in kmetijskih šol; toda o uspehih preizkušanja se priobčuje vsako četrletje obširne knjige, med tem ko mi o uspehih preizkušanja na slovenskih predvojnih kmetijskih šolah ni nič znanega.

Veseli me, da vidi tudi g. Štrekelj »idealnega kmetijskega učitelja« teoretično in praktično izobraženem kmetu. Žulji na rokah danskih kmetijskošolskih učiteljev so meni bolj imponirali, kakor sposobnost skušnje, na katere se g. Štrekelj sklicuje. Ker predlaga sam, da naj se na njegovih 1 in pol letnih kmetijskih šolah goji poleti bolj praksa, nudi s tem kmet učitelstvu priliko, »da bi sami orali in kopali«: hodo bolj zdravi in svojim učencem živ zgled, kako priden in delaven

mora biti kmet. Zgledi vlečejo, so menili Danci in zato zahtevali žulje na rokah svojih učiteljev: praktični ljudje z zdravim razumom.

Cerkveni vestnik.

c Sestanek duhovščine ljubljanskega mesta bo danes, v četrtek, 8. t. m., ob pol osmi uri v posvetovalnici katol. tiskovnega društva.

c Pri oo, jezuitih se je ustanovila Congregatia academica, ki je začasno agregirana kongregaciji gospodov. Redni shodi so vsako sredo ob pol 8. uri zvečer.

c Sv. Križ nad Črnečami. Minulo leto 1919. je v naši romarski cerkvi darovalo 71 duhovnikov vkup 561 sv. maš; 39 duhovnikov je bilo iz koroške, 30 iz lavantinske, 1 iz ljubljanske, 1 iz tržaške škofije. Pridig je bilo 34, iz 16 krajev je prišlo 18 procesij; najbolj oddaljene so bile od Sv. Antona na Pohorju, Smartna pri Slov. Gradcu, Djekš, Jezerskega in Škal. Svetih obhajil je bilo 8500. Meseca maja so Nemci oropali župnišče in imeli na stolpu svoje opazovališče. Tik pri cerkvi je padlo več granat, ki so razbile nad 50 šip, druge škode, hvala Bogu, ni bilo. — Odkar se nahaja pri Sv. Križu čudodelna dooba Višarske Matere božje, t. j. od 12. sept., je bilo 218 sv. maš, (61 mašnikov), 17 pridig, 9 procesij, 4850 svetih obhajil.

c »Jugoslavenska Provincija« Družbe Isusove, Splitski »Jadran« javlja: Preč. general Isusovca O. Vladimir Ledohovski izdal je definitivno odloku 8. dec., da se »Hrvatska Misijska«, koja obuhvaća zemlje Jugoslavije podigne na provinciju imenom jugoslavenske. Da bi nova redovnička pokrajina što uspešnije delovala za duševno i vremenito blagostanje jugoslavenske države O. General dat će prikazati tisuću sv. misa kako to u svojoj odluci izričito obećaje.

Orlovski vestnik.

Seja pripravljalnega odbora za mariborski tabor se bo vršila v petek, dne 9. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Jugoslov. tiskarni I. nad. Prosimo zanesljive udeležbe.

Seja predsedstva Orliške zveze se vrši danes ob 5. uri popoldne v Jugoslovanski tiskarni (II. nadstr.). Bog živil Predsednica.

Seja vaditeljskega zbora O. Z. se vrši v petek, dne 9. jan. 1920 ob 7. uri zv. v telovadnici realke. Prosim točne udeležbe. Načelnik.

Šentjakobski Orel v Ljubljani. Danes ob pol 8. uri zvečer se vrši seja. Stvar zelo važna. Polnoštevina udeležba neobhodno potrebna!

Našla se je žepna ura v gledališču v petek zvečer. Dobi se v knjigovodstvu Gospodarske zveze.

Zgubila se je včeraj zjutraj ob prihodu na glavnem kolodvoru večja vsota denarja (1 bankovec za 1000 K in 1 bankovec za 50 K). Pošteni najditelj naj blagovolji oddati denar v trgovini Žibert, Prešernova ulica.

Kdo ve? Ivan Kosmelj, topničar pri Schw. Art. Reg. No. 54, 2. Bat., voj. pošta 577, Pfd. Erhl. Staffel, se je zadnjikrat oglašil s tirolske fronte maja 1918. Od tedaj ni več glasu o njem. Kdor bi vedel o usodi omenjenega pogreš. vojaka dati kakor pojasnilo, naj to blagohotno sporoči njegovi materi Tereziji Kosmelj, Prekopa, pošta Vransko, Štajersko.

Dobrodelna efektna loterija

društva »Dobrodelnost« v Ljubljani v korist sirot, slepcev, invalidov in hiralcev. 1317 dobičkov o skupni vrednosti 80.000 K.

Glavni dobiček o vrednosti 20.000 kron.

Srečka 2 kroni. Srečka 2 kroni. Srečke se naročajo v loterijski pisarni v Ljubljani, Poljanski nasip št. 10. Zrebanje bo 3. febr. 1920 ob 6. uri zvečer.

Aprovizacija.

a »Samopomoč« v Ljubljani. Prijave novih članov se zopet sprejemajo: pristopnina znaša 30 K, delež 100 K. Zeleti je, da se vplača s pristopnino vred kolikor največ deleža, ker se s tem pisarni delo olajša. Zaostale obroke je plačati takoj in sicer, če le mogoče, za več mesecev skupaj. Pri novi prijavi in vpisu se je izkazati za društveno legitimacijo oziroma s potrdilom tajništva, da je prijavek včlanjen v kakem društvu javnih namenečencev. — V poslovalnici na Vodnikovem trgu št. 5 je članom na prodaj sledeče blago: moka, mast, ječmen, fižol, sol, cikorija, jajca in vžigalice.

Cene so razvidne na blagajni v poslovalnici. Blago se oddaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, dopoldne od 8. do tri četrt na 12. ter popoldne od 2. do tri četrt na pet. Vsak član dobiva vsak mesec blago za takojšnje plačilo in v množini, ki je glede družinskih članov določena. Pri sprejemu blaga se članu vpišeta v nakazilno knjižico sprejeta množina in plačani znesek. Član lahko izčrpa določeno množino blaga tekom dotičnega meseca, vendar je želeli, da se jemlje kolikor možno blaga naenkrat. — Zaradi krompirja in moke je bilo nekaj pritožb, ki niso neupravičene. Načelstvo je ukrenilo, da se v bodoče ne bo nakazovalo zadržati na njeno škodo ter na škodo članov več bla-

go slabše kakovosti, kakor se je naročilo in plačalo. — Načelstvo.

a Člani »Splošne gospodarske zadrge« v Ljubljani, ki še niso dobili rumenih izkaznic, se vabijo, da pridejo po izkaznice, katere dobe v prodajalni. Pri prihodnjih razdelitvah se bodo blago dobivalo le proti tem izkaznicam. — Načelstvo.

a Teža kruha. Odsek za določanje cen je sklenil v svoji drugi seji dne 3. t. m., da morajo peči peki v okolišju ljubljanske mestne aprovizacije enako težak kruh, in sicer mora tehtati a) bel kruh 50 dkg, ki se ne sme dražje prodajati kakor po 2.50 K in b) črn kruh po 70 dkg, ki se ne sme dražje prodajati kakor po 1.50 K. Prestopki teh predpisov se bodo kaznovali z za-

porom do 1 meseca, ki se ne more spremeniti v denarno globo. Razven tega se izreče zapadlost blaga. Ta razglas stopi takoj v veljavo. — Mestni magistrat ljubljanski, dne 4. januarja 1920.

Poštno izrazoslovje (nemško-slovensko) uredil višji poštni kontrolor Jos. Petrič. Cena 4 K. — Knjižico je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Kakor pravi pisatelj v predgovoru, je priredil to knjižico po naročilu poštnega ravnateljstva za Slovenijo in je delce uradno odobreno, da se na ta način doseže enota v izražanju. Za vsakega poštnega, železniškega itd. uslužbenca je ta knjižica nujno potrebna.

Jugoslovanski poslovni koledar za l. 1920. Cena K 12.— z draginsko doklado vred. Vsebuje: Dnevno kazalo, koledar za leto 1920, večni gregorijanski koledar, premične praznike za leto 1920 do 1930, kolkovne lestvice, mer in uteže, poštne, brzojavno in daljnjojavno tarife. Koledar obsega mnogo praznega prostora za notice, tudi za vsak dan posebej in je tiskan na prav dobrem papirju ter vezan. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Žepni koledarček za leto 1920 z mnogim prostorom za notice v jako lični žepni obliki elegantno vezan velja 7 K 20 vin. dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Na razpolago je tudi okrajšana izdaja tega koledarčka broširana za 1 K 80 vin.

Trpite na reumatizmu in ghtičnih bolečinah? Vdrgnjenje s pravim Fellerjevim Elza fluidom je takorekoč dobrodošlo! 6 dvojnati ali 2 velik specialni steklenici 27 K.

Rabite milo-odvajajoče sredstvo? Fellerjeve prave Elza kroglice izvršujejo svojo dolžnost! 6 škatlic 12 K — Zagorski sok zoper kašelj in prsne bolečine 1 steklenica 5 K. — Zelodec okrepčujoča švedska tinktura 1 steklenica 12 K. — Omot in poština po sebi, a najceneje. Eugen V. Feller Stabica donja, Elzatr št. 134, Hr. vatska.

Raznašalke

sprejme takoj uprava „Slovenca“.

Posestvo v Slov. Bistrici v sredini mesta ob dveh cestah, veliki stavbeni prostor, enonadstropna hiša (5 stanovanj) in kopališče, enonadstrop. gospodarsko poslopje (3 stanovanja, delavnica vsi potrebni gospodarski prostori, velika remiza), velika dvorana, dva vodnjaka, 7200 m² zemljišča, 4. orali polja se eventuelno prodajo. Natančnejši pogoji in opisi le potom Anon. zavoda Drago Beseljak (Podružnica), Maribor, Gregorčičeva ulica 6. (Schillerstrasse).

Naš ljubi ata, dragi brat in stric

Nace Krmec

je danes ob pol 7 uri zjutraj po kratki mučni bolezni prejemši sv. zakramente mirno v Gospodu zaspal.

Truplo se prepelje iz dež. bolnice v St. Vid in ond v petek ob 9. polnoči k večnemu počitku.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v St. Vidu.

Podutik — St. Vid pri Ljubljani, 6. januarja 1920.

Žalujejo ostali.

Naznanjamo tužno vest, da je naša preljuba mama, sestra, svakinja in teta, gospa

Helena Pečenko

preminula po dolgi bolezni v 54. letu svoje starosti dne 7. januarja t. l. ob pol 13. uri.

Pogreb se vrši v petek, dne 9. t. m. ob 15. uri iz hiše žalosti Hradskega vas št. 10.

V Ljubljani, dne 7. januarja 1920.

Danilo, Silvan, Lidija, Pavel, otroci.

Za vse dokaze sočutja, mnogobrojno cvetje in številno spremstvo povodom prebriske izgube moje nadve ljubljene

Elči

se tem potom vsem najiskreneje zahvaljujem. V prvi vrsti se zahvaljujem zdravnikom gg. dr. Dereaniju in dr. Polcu za požrtvovalnost, s katero sta se noč in dan izredno trudila rešiti mlado življenje. Dalje se zahvaljujem gg. Albrecht in g. župniku Čadežu za pomoč in naklonjenost, Kat. slov. izobr. društvu za ganljive žalostinke; sploh vsem, ki ste mi skušali lajšati najtežje trenutke mojega življenja. Bodi Gospod vsem obilen plačnik.

Nepozabno priporočam v molitev in blag spomin.

Mekinja, 5. januarja 1920.

Ivan Primožič, nadučitelj.

Karel Treven

trgovca in posestnika

Mici Sinkovec

učiteljica

poročena

Jdrija, prosinca 1920.

Kuharica srednjih let in dekle za vsako delo se sprejme za takojšnji ali pa poznejši nastop. — Vprašati v Zormanovi hiši Sp. Šiška, II. nadstropje, levo.

Kovačija se da v najem z vso kovaško opravo. Janez Jerman, Moste pri Kamniku p. Komenda.

Zahvala.

Povedom smrti naše preljube, nepozabne mamice, stare mamice, tete, gospe

Alojzije Stritar

roj. Kračman

se tem potom srčno zahvaljujem prečastitim duhovnikom in vsem ki so sočutno tešili našo bol ob prebitki izgubi, ter se v počaščenje spomina na predrago rajnko v tako obilnem številu udeležili njene zadnje poti k večnemu počitku.

Žalujejo ostali.

Dva gospoda iščeta meblirano sobo eventuelno istočasno s hrano. Pismene ponudbe na upravnishstvo „Slovenca“ pod „Brana“.

Odvetnik

dr. Janko Mencinger

naznanja, da je odprl pisarno v MOKRONOGU.

Proti nagradi se išče lokal za trgovino

bodisi na deželi ali v mestu. Obenem se išče tudi stanovanje. Cenj. ponudbe pod „Nagrada“ 83 na upravo „Slov.“

Pr. premogovnik v Krasniku se s 1. svečanom t. l. razpisuje služba poduradnika

Reflektira se samo na moči ki so v računanju popolnoma zanesljive ter izurjene v strojepisju. Plača po dogovoru. Lastnoročno pisane prošnje z izpričevani o šolski predizobrazbi in o dosedanjem službovanju naj se blagovoljno uposladi do 20. t. m. na rudniško ravnateljstvo Krasnik.

Ia bosanske slive

v zabojih po 15 kilogr.

Kavo
Čaj
Cokolado
Kakao
Kavni pridatek
Konjak
Rum
Likerje
Šampanjevec
Namizna vina
Mandelne
Rozine
Paradižnike
Dišave

razpošilja po celem kraljestvu od 5 kg naprej poštne prosto

Josip Fabiani
Ljubljana, Prešernova ulica 54.

Krompirja približno dva vagona se takoj odda po ugodni cenj. Naslov pove upravništvu „Slovenca“ pod št. 88.

Bonačev beležni koledar 1920 se dobi v vseh trgovinah s papirjem. Cena 8 K, pristevisi poštino. Pri poštini naročilih naj se denar pošlje naprej. Kjer ni trgovin, naj se naroči direktno pri ljubljanski kartonažni tovarni J. BONAC, sin.

19 kompletnih spalnih paritur se izpraznitve skladišča takoj prodajo. Proda se tudi točajna hotelska naprava, vrtna mize in stole. Poizvedbe: Zadruga centrala, Miklošičeva c. 8/L. od 10. do 11. ure dop.

Za žganje apna

išče neko deln. društvo izbornega strokovnjaka. Biti mora več postavljanja poljskih peči (Feldöfen). — Nameščenje je dobro i. stalno. Ponudbe je poslati na Blokerjev anon. zavod Zagreb, Jurjevska št. pod št. 10, Apsa 781.

Vreče

vsake vrste in v vsaki množini kupuje vedno ter plačuje najbolje trg. firma J. Kušlan, Kranj, Gorenjsko.

DRVA,
mehka in trda dobavi in pripelje na dom V. Scagnetti, parna žaga za drž. kolodvorom.

Vzajemna zavarovalnica

(Življenski oddelek)

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17 I.

5 (3)

sprejme več stalnih

potovalnih uradnikov.

Posredovalcem nudimo lep postranski zaslužek.

Stenotypistinja

slovenskega in nemškega jezika povsem zmožno, po možnosti italijansčine, izvrstno stenografinja in tipkarico sprejme pod izbornimi pogoji kot tajnico trvdka

Knjigovodja

z večletno prakso samostojnega in izvežbanega bilančnika sprejme pod izbornimi pogoji trvdka

„SVETLA“

Ljubljana, Mestni trg 25.

Pisarna: Reiserjeva ulica št. 1.
Telefon Steo. 375.

Skladišče: Koroška cesta št. 19.
Telefon Steo. 273.

Centrala:
Ljubljana.

Podružnice:
Trst, Dunaj.

Trgovska, špedicijska in komisijska delniška družba.

Naznanja slavnemu občinstvu, da je s 1. prosincem t. l. ustanovila v Mariboru svojo podružnico, ki prevzema špedicije vseh vrst, prevažanje blaga, zacarinjenje, prevoze z nabiralnimi vozovi na vse strani, selitve s patentiranimi vozovi, prekomorske kupčije, uvoz ter izvoz raznega blaga, prodaja vsakovrstnega kolonialnega blaga na debelo. — Ker je naša trvdka največje domače podjetje te vrste v Jugoslaviji in ima najboljše zveze z inozemstvom, upamo, da boste poverili svoja cenjena naročila nam. Zagotavljamo vas solidne in točne postrežbe.

Z odličnim spoštovanjem

„BALKAN“, trgovska, špedicijska in komisijska delniška družba.

Karbidne svetilke

v najrazličnejših izdelavih in velikostih se dobe po zmernih cenah pri turdki

SVETLA, Ljubljana, Mestni trg št. 25.

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA V LJUBLJANI.

LJUBLJANA, decembra 1919.

Vabilo na subskripcijo 15.000 novih delnic po K 400.-- nomin. v skupnem znesku K 6.000.000.--

P. n.

Izredni občni zbor slovenske eskomptne banke v Ljubljani, ki se je vršil dne 28. septembra 1919, je sklenil z ozirom na ugodni razvoj vseh bančnih poslov ter imajoč pred očmi važne narodno-gospodarske naloge, zvišati delniško glavnico od

4.000.000.-- na 10.000.000.-- kron.

Na podlagi pooblastila navedenega občnega zbora je podpisani upravni svet sklenil provesti to zvišanje pod sledečimi pogoji:

1. Delniška glavnica od K 4.000.000.-- se zviša z izdajo 15.000 delnic po K 400.-- nom., torej za K 6.000.000.--, na K 10.000.000.--.
2. Posednikom starih delnic se ponudi 7500 novih delnic in to na način, da stari delničarji sprejmejo na vsake 4 stare delnice 3 nove po kurzu K 400.-- prištevisi K 5.-- pri delnici za stroške izdaje delnic.
3. Ostanek od 7500 delnic se da na razpolago novim subskribentom in stari delničarjem, v kolikor isti žele podpisati več delnic, kot jim po zgornjem razmerju pripada, po kurzu od K 400.--, prištevisi K 5.-- pri delnici za stroške izdaje delnic.

4. Nove delnice participirajo na dobičku zavoda za leto 1920.
5. Subskripcijski rok traja od 20. decembra 1919 do 10. januarja 1920.
6. Protivrednost podpisanih delnic se mora vplačati takoj, najkasneje 10. januarja 1920. Na vplačila za nedodeljene delnice povrnemo 3% obresti do vrnitve denarja.
7. Prijave sprejema:
Slovenska eskomptna banka v Ljubljani,
Hrvatska eskomptna banka v Zagrebu,
Srbska banka v Zagrebu,
Mariborska eskomptna banka v Mariboru
in njena podružnica v Murski Soboti.
8. Reparticijo novih delnic si pridrži upravni svet.
9. Kurzni dobiček (agio), ki se doseže pri izdaji novih delnic, gre v korist rezervnemu zakladu banke, odštevši emisijske stroške in pristojbine.

Upravni svet
Slovenske eskomptne banke v Ljubljani.

Kupujemo
vreče iz jute

Ponudbe naj se pošljejo na pošt-
ni predal št. 31.

Pozor! POMARANČE!

Več vagonov se jih odda po jako nizki
ceni. Blago prima. Naslov pove upra-
va Slovenca, pod šifro Pomaranče 16.

Sirite „Slovenca“!

Učenec v Irgovino z mešnim blagom
se sprejme, 14—15
let star zdrav krepak sin poštene rod-
bine, ki je dovršil vsaj 4 razrede ljud-
ske šole. Ponudbe na upravo Slovenca
pod št. 27.

Kupujem vsako mazožino koz od d.v.
ih zajcev ter plačujem po najvišji
dnevni ceni.

6311
(30)
IVAN BERNIK
klobučar v Višnji gori.

Kupujejo se dobro ohranjeni
šivalni stroji in stojala

Ponudbe na Jos. Petelinca, Ljubljana

Jeklarna na Ravnah

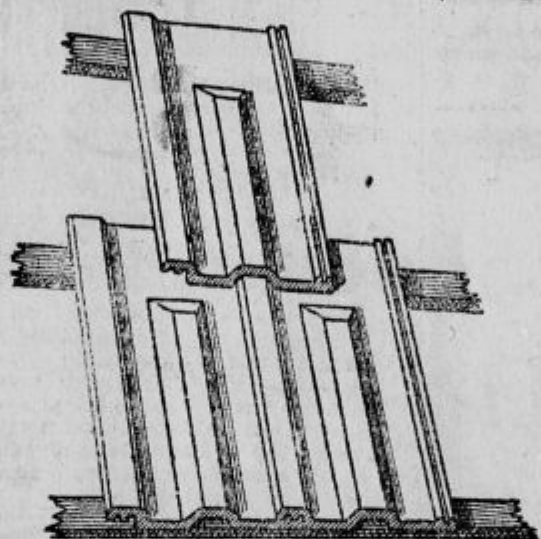
(Georg Graf v. Turn'sches Stahlwerk Stettin) - Ustanovljena 1774. l.
GUŠTANJ-RAVNE, Koroško, Jugoslavija.

Poštna postaja Guštanj. Železniška postaja Prevalje.
Brzjavni naslov: Jeklarna Guštanj.

Proizvaja: Ažalonske in breselanske jekle v zabojih, s sidrom kot
varstveno znamko. Legirana in nelegirana topilna jekla
za vsakovrstno orodje največje trajnosti. Jekla za orodje,
drugovrstna, za kladiva, žlebe, matrice; za dleta in nože za
obdelovanje železa; za čvedre za rudo, premog in kamen;
za pile, rezila, vrtna dleta itd. Legirana in nelegirana
martinova jekla za vozovne in vagonске vzmeti; za kon-
strukcijske dele posebne trajnosti v avtomobilni in letalni
industriji; za kolesna obročja; za kose, srpe, sekire, mo-
tike, lopate itd.

Izgotavlja: Vozovne osi s pušami in nakončniki; transmisijske valke
(ostrugane do 4 m, surovokovane do 6 m dolžine); v žlebih
kovane dele za avtomobile in vagonе; krogle za cementne
mline itd.

4286

Združene opekarne

preje F. P. Vidic & Komp. Vič,
Ivan Knez, Brdo
nudi jo:

zarebane strešnike
(utorni crep) in zidno opeko

Uprašanja na Vidic & Komp., Ljubljana.

Narodna banka d. d. u Zagrebu.

ZAGREB, mjeseca januara 1920.

Povišenje glavnice od K 20.000.000 na 30.000.000

Poziv na subskripciju

25.000 komada dionica, glasećih na donosioca po K 400.-- naslovne vrijednosti u ukupnom iznosu od K 10.000.000.--.

P. n.

Na temelju svojedobnog ovlaštenja izvanredne glavne skup-
štine, odlučilo je ravnateljstvo Narodne banke d. d. provesti
povišenje dioničke glavnice i emisiju novih dionica pod sli-
jedećim uvjetima.

1. Dionička glavnica od 20.000.000.-- povišuje se izdavanjem
novih 25.000 dionica po K 400.-- nom., dakle za K 10.000.000.--
na K 30.000.000.--.

2. Posjednicima starih dionica pripada pravo na 2 stare
dionice optirati 1 novu uz cijenu od K 445.-- po komadu nove
dionice, zajedno sa 5% kamata od 1. siječnja 1920. do dana
uplate.

3. Upisna mjesta primaju takodjer upise novih dioničara
uz tečaj od K 475.-- po dionici sa 5% kamata od 1. januara
1920. Ovima će ravnateljstvo od eventualno neoptiranih ko-
mada dodijeliti komade prema svojoj uvidjavnosti.

4. Subskripcija počinje 10. januara, a svršava 31. januara
1920. a za subskripcije u Americi traje rok do 15. veljače 1920.

5. Nove dionice imaju kupon za godinu 1920. te im pri-
pada pravo na dividendu za istu.

6. Protuvrijednost podpisanih dionica valja uplatiti odmah,
a najkasnije do 31. januara 1920. odnosno 15. februara 1920.
Uplate za nedodijeljene nove dionice povratit će se skupa sa
3 1/2% kamata od dana uplate do povratka novca.

7. Subskripcija se obavlja odnosno primaju prijave: U ZA-
GREBU: na blagajni zavoda; U BEOGRADU: prometna banka;

U BRODU n/S.: Banka i mjenjačnica Brdarić i drug, kao afi-
lijacija Narodne banke; U DUBROVNIKU: narodna banka d.
d. Zagreb, filijala; U LJUBLJANI: Ljubljanska kreditna banka
d. d., Kranjska deželna banka, Kmetška hranilnica; U OSIJE-
KU: Banka J. Kraus i drug, Sve filijale zagrebačkih banaka;
na RIJEČI: Hrv. centralna banka d. d.; u RUMI: Zadruga ban-
ka d. d. u SARAJEVO: Hrvatska centralna banka; u SPLJETU:
Zadruga savez; u ZEMUNU: Zemunska štedionica; dok uplate
mogu uslijediti takodjer kod svih zagrebačkih zavoda te nje-
nih filijala.

U sjedinjenim državama: U NEW-YORKU: Guaranty Trust
Co, Emil Kiss, banker; u PITTSBURGHU PA: Union Savings
Bank; u AKRON O.: Depositors Savings & Trust Co; MC KEES-
PORT PA.: Jos. Roth & Co; YOUNGSTOWNU: Dollars Savings
Bank; u ROCHESTER PA.: All Nations Bank.

8. Posjednici starih dionica, koji žele u smislu točke 2.
optirati nove dionice, valja da predlože kod gore označenih
mjesta subskripcije:

Točno ispunjenu i potpisanu prijavnicu uz naznaku po-
pisa brojeva starih dionica (u koliko nisu kod zavoda u polo-
gu) ili međutimnicu starih dionica.

9. Reparticiju dionica subskribiranih u smislu točke 3.
pridržaje sebi ravnateljstvo.

10. Tečajni (ažijski) dobitak, koji se polučiti kod izdanja
novih dionica, ide u korist redovite pričuvne zaklade odbivši
troškove emisije i pristojbe, te dotacije mirovinskog zavoda.

11. Za provedbu ove emisije stvoren je sindikat koji za-
jamčuje uspjeh povišenja dioničke glavnice.